

renew europe.

**ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И ИНОВАЦИИ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ**

ТОВА ИЗДАНИЕ СЕ РЕАЛИЗИРА С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА ГРУПАТА НА "ОБНОВИ ЕВРОПА" В
ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Програма на конференцията	6
Искра Михайлова - Дигитализацията – основен приоритет за ЕС в следващото десетилетие и възможност за България	8
Вежди Рашидов - Европейско и национално законодателство в областта на опазване на културното наследство. Възможности за дигитализация	10
Боил Банов - Национална политика на България за културното наследство в контекста на общата политика на ЕС	14
Чл.- кор. Проф. Васил Николов - Българската академия на науките и дигитализацията на културното наследство	18
проф. арх. Тодор Кръстев, д-р арх. науки - изказване	24
Греъм Бел - Цифровият дивидент: социално-приобщаващо културно наследство	26
арх. Симова-Колева - Дигитализацията- неинвазивен метод за реконструкция	36
Чл.- кор. Проф. Мила Сантова - Виртуалният музей - възможно в невъзможното	40
Проф. д-р Оля Харизанова - Социални и икономически ползи от културното наследство на България чрез нови технологии и подходи	44
Инж. Д-р Даниел Панов - Дигитализацията - инструмент в процеса на опазване и съхранение на културните наследства. Опитът на българските общини и примера на историческата и духовна столица на България – Велико Търново	50
д-р Емилия Станева-Милкова – Опазване на културното наследство чрез дигитализация. Добри практики и перспективи - съавторство д-р Емилия Станева-Милкова, д-р Цветелина Войчева	58
Доц. д-р Анета Дончева - Развитие на умения и компетенции в библиотечния сектор чрез въвеждане на концепцията за дигитална трансформация. Българско партньорство в Проект БИБЛИО (Еразъм + KA2/ Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики / Sector Skills Alliance)	64
Димитър Копаров – Дигитализацията като средство за валоризиране и съхраняване на културното наследство в българските градове	70

ПРОГРАМА НА КОНФЕРЕНЦИЯТА

10:00ч. Искра Михайлова – зам.председател на групата Обнови Европа в Европейския Парламент

Тема: Дигитализацията – основен приоритет за ЕС в следващото десетилетие и възможност за България

Вежди Рашидов – председател на Комисия по културата и медиите в Народното Събрание на Република България

Тема: Европейско и национално законодателство в областта на опазване на културното наследство. Възможности за дигитализация

Боил Банов – Министър на културата на Република България

Тема: Национална политика на България за културното наследство в контекста на общата политика на ЕС

Чл.- кор. Проф. Васил Николов – Зам. Председател на Българска академия на науките

Тема: Българската академия на науките и дигитализацията на културното наследство

Ключово изказване

10:40ч. Мария Габриел – Комисар по иновации, научни изследвания, култура, образование и младеж

Тема: Дигитализация, научни изследвания и иновации в областта на културното наследство

Панел 1

“Предизвикателства пред дигитализацията на културното наследство”

12:00ч. Греъм Бел – Член на борда на Europa Nostra

Тема: Цифровият дивидент: социално-приобщаващо културно наследство

арх. Седова-Колева – Представител на Българския национален комитет на Международния съвет за паметници на културата и забележителни места (ICOMOS)

Тема: „Дигитализацията – неинвазивен метод за реконструкция“

Чл. – кор. Проф. Мила Сантова – Председател на Българския национален комитет на Международния съвет на музеите (ICOM)

Тема: Виртуалният музей – възможно в невъзможното

Проф. дфн Оля Харизанова – СУ „Св. Климент Охридски“

Тема: Социални и икономически ползи от културното наследство на България чрез нови технологии и подходи

Панел 2

“Модели на сътрудничество и добри практики”

13:00ч. Инж. Д-р Даниел Панов – Председател на НСОРБ, Кмет на община Велико Търново

Тема: Дигитализацията – инструмент в процеса на опазване и съхранение на културните наследства. Опитът на българските общини и примера на историческата и духовна столица на България – Велико Търново

д-р Емилия Станева-Милкова – Народен представител, член на Комисията по културата и медиите и Комисия по политиките за българите в чужбина в Народното събрание на Република България

Тема: Опазване на културното наследство чрез дигитализация. Добри практики и перспективи – **съавторство д-р Емилия Станева-Милкова, д-р Цветелина Войчева**

Доц. д-р Анета Дончева – СУ „Св. Климент Охридски“ Философски факултет, Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“

Тема: Развитие на умения и компетенции в библиотечния сектор чрез въвеждане на концепцията за дигитална трансформация. Българско партньорство в Проект БИБЛИО (Еразъм + KA2/ Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики / Sector Skills Alliance)

Димитър Копаров – докторант, СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“

Тема: Дигитализацията като средство за валоризиране и съхраняване на културното наследство в българските градове

Искра Михайлова

зам.председател на политическата група "Обнови Европа" в Европейския парламент

Добър ден на всички участници в днешната видеоконференция, посветена на предизвикателствата и възможностите за дигитализацията и иновациите на културното наследство. Добре дошли в дигиталното пространство, което е може би най-подходящата среда за днешната дискусия. Но за съжаление е продиктувана от условията на работа в следствие на пандемията от Коронавирус.

Идеята за тази конференция се породи за първи път по време на изслушванията на номинираните за комисари в Европейската комисия, октомври – ноември 2019 година. По време на тези изслушвания се дефинира един от основните приоритети на ЕК в този мандат – дигитализацията. Дигитализация не като тясно секторен приоритет за информационните технологии, а дигитализация, която променя и модернизира, прави по-ефективни и по-конкурентоспособни всички сектори на европейската икономика.

Дигитализацията като политика на дигитална трансформация на европейската икономика е ясно артикулирана в Работната програма на Европейската комисия, в предложението за нова Многогодишна финансова рамка за периода 2021 – 2027 година и в амбициозния План за възстановяване.

Дигиталната трансформация заедно със Зеления пакт като две страни на възстановяването и развитието на европейската икономика намират пълна подкрепа в Европейския парламент, който в свои резолюции и позиции по законодателни инициативи подчертава необходимостта от гъвкава, ефективна и финансово обезпечена политика на дигитализация.

Дигитализацията е основен приоритет на групата Обнови Европа в Европейския парламент, която подкрепя днешното събитие. Буквално преди дни ние, в групата, одобрихме нашата политическа позиция за ролята на културата за общото възстановяване на Европейската икономика. Отбелязахме и значението на дигитализацията и иновациите за валоризиране на културното наследство и неговото значение за развитието на туризма.

Още в тези първи бележки искам специално да благодаря на Комисар Мария Габриел, която категорично подкрепи идеята за това събитие. И не само това – тя превърна културното наследство и иновациите в неговото опазване, експониране и валоризиране в свой приоритет и дава мощен тласък за развитие на тази европейска политика.

Има още няколко причини да се осмеля да бъда домакин на тази среща. На първо място това е подкрепата от всички участници и днешни говорители. Също така подкрепата на хора, които днес не са сред говорителите, но са посветили живота си на опазването и експонирането на културното наследство у нас.

Благодаря.

С днешното събитие не можем да обхванем или обсъдим всички предизвикателства и проблеми на дигитализацията и иновациите в управлението на културното наследство в България или Европа. За съжаление в такъв формат не можем и да дадем възможност да представят своята позиция на всички, които могат да допринесат и обогатят дискусиата.

Днес откриваме дебата като ще чуем позицията на националния законодател, на централната изпълнителна власт в областта на културата в България, на научните среди, на международните организации, специализирани в областта на културното наследство, на академичните среди, на библиотеките, институции с най-богат и успешен опит в дигитализацията на паметници на културата, които съхраняват в своите колекции, на местните власти, които са средоточие на всички проблеми и успехи в опазването, експонирането, валоризирането и дигитализирането на културното наследство. Радостно е, че ще чуем и за успешни проекти, които се реализират с помощта на Европейските структурни фондове.

Ключов говорител днес е Комисар Мария Габриел. Очакваме да чуем за всички възможности за дигитализация и иновации в областта на културното наследство.

Убедена съм, че днешната ни дигитална среща ще бъде успешна и ще очертае широката съвременна рамка, определена от българския законодател, активните мерки на изпълнителната власт, както и възможностите за много на брой и ефективни проекти, които ще допринесат за това българското културно наследство да намери своето място в дигиталното пространство за културно наследство на Обеднена Европа.

Културното наследство е огромен капитал за развитието на Европа. Ние всички сме убедени в това. Нека дадем своя принос за това културното наследство и неговата дигитализация да бъде ключов елемент в развитието на България.

Вежди Рашидов

председател на Комисия по културата и медиите в
Народното Събрание на Република България

“Европейско и национално законодателство в областта на опазване на културното наследство. Възможности за дигитализация”

Уважаема госпожо Михайлова,
Уважаема госпожо Габриел,
Уважаеми участници в конференцията,
Уважаеми колеги,

Дигитализацията е онова средство, с което можем да изучим, съхраним и популяризираме културното наследство на Европа и на света. Това е тема, която стои в центъра на вниманието на страните членки на Европейския съюз години наред. В момента необходимостта от дигитализацията в културата и изкуството е особено важна, защото тя се оказва мощен инструмент в периода на възстановяването на държавите от последствията на пандемията от коронавируса.

Темата за дигитализацията на културното наследство бе поставена още на първите заседания на Съвета на министрите на културата на Европейския съюз през 2010 година от мен като министър на културата на България и от френския ми колега Фредерик Митеран. И поводът беше, че има опасност от унищожаването на ценни паметници при военни или други конфликти в различни точки на света, както се случи по-късно.

Ако нямаме дигитална представа за образа на тези великолепни образци на човешкото творчество през вековете, то може идните поколения никога да не познават техния образ. Нали не се съмняваме, че разрушаването на Палмира е трагедия не само за Сирия, а и за целия свят, нали знаем, че разбиването с чукове на статуите в музея в Мосул е безвъзвратно унищожение на паметта, нали е варварство да сринеш със земята мавзолеите в Мали. Още през 2010 година поставих в Брюксел и въпроса за цифровизацията на европейското литературно наследство.

Ето защо искам да поздравя специално г-жа Искра Михайлова, член на групата Обнови Европа в Европейския парламент, и нейния екип за организирането на днешната

онлайн видеоконференция „Дигитализация и иновации в областта на културното наследство – предизвикателства и възможности“. Сигурен съм, че нашата дискусия ще допринесе с идеи и реални предложения за развитието в тази област.

И като министър на културата в продължение на два мандата, и сега като председател на парламентарната Комисия по културата и медиите в 44-то Народно събрание на Република България, и като творец подкрепям категорично всички усилия за дигитализацията на културното наследство. Това не е компромис с изкуството, а адекватен отговор на съвременните реалности.

Процесът на дигитализация засяга и движимото, и недвижимото културно наследство. Както вече споменах, понякога само дигиталният образ може да ни покаже как е изглеждало едно културно наследство, унищожено при различни военни конфликти навсякъде по света.

Проектът Европеана – Европейска мрежа за цифрови библиотеки, проектът Глобални библиотеки на Бил и Мелинда Гейтс, който България изпълни много успешно и затова получи допълнително финансиране, проектът Добро управление за дигитализацията на Националния институт за недвижимо културно наследство, Програмата БГ – 08, популярна като Норвежката програма, дигитализацията на особено ценни произведения от фонда на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и още ред наши общи инициативи показаха в последните години колко е важно да представим възможностите и политиките на Обединена Европа за подкрепа на дигитализацията на наследството и реализиране на модерни проекти за публичен достъп до различните форми на културно и езиково изразяване. Европейският съюз призна и филмите като европейско наследство, но много малък процент от цялото филмово наследство на страните членки е дигитализирано, така че и в тази област предстои много работа.

Особено важно е сътрудничеството ни с местните власти, академичните общности, неправителствените организации и научните среди в този процес, който стимулира творческите идеи.

Спомням си преди десетина години какви усилия положихме за реализацията на културната платформа Европеана и особено интензивните ми разговори с тогавашния ми френски колега – министър Фредерик Митеран. Днес Европеана осигурява достъп до около 30 милиона обекта с културно значение от над 2500 организации.

Европейското и националното законодателство на страните членки се стреми към създаване на общи стандарти в опазването на наследството. В доста държави като например Чехия, Нидерландия основната роля на закона е да образова и съдейства, а не толкова да забранява, да дава достатъчно стимули, така че собствениците на сградите - паметници на културата да са заинтересовани да ги опазват. В други страни като Франция, Дания, Италия законите налагат по-строги ограничения.

Не бива да считаме, че забраните от страна на държавните институции ще решат всички проблеми, трябва да търсим баланса между спазването на законовите разпоредби, насърчаването на частната инициатива и диалога с експертите и професионалистите. Считам, че е особено важно и търсенето на по-голямо финансиране в опазването на културните ценности. Добър пример в това отношение е Германия, където ролята на неправителствените организации в този процес е много голяма.

Българският Закон за културно наследство има ясни разпоредби и предвижда големи рестрикции за нарушителите. Лично аз предложих преди година по-високи глоби за онези, които унищожават културни ценности. Но далеч не считам, че само с рестрикции ще решим сложния въпрос с опазването на наследството, трябва и повече стимули. Тук ще посоча добрия пример на Столична община, която подпомага собствениците на сгради - паметници на културата с изработването на проекти за реставрирането им. Дигитализацията на архива на Националния институт за недвижимо културно наследство е много важна за въвеждането на европейските стандарти в тази област. Проектът се финансира с европейски средства.

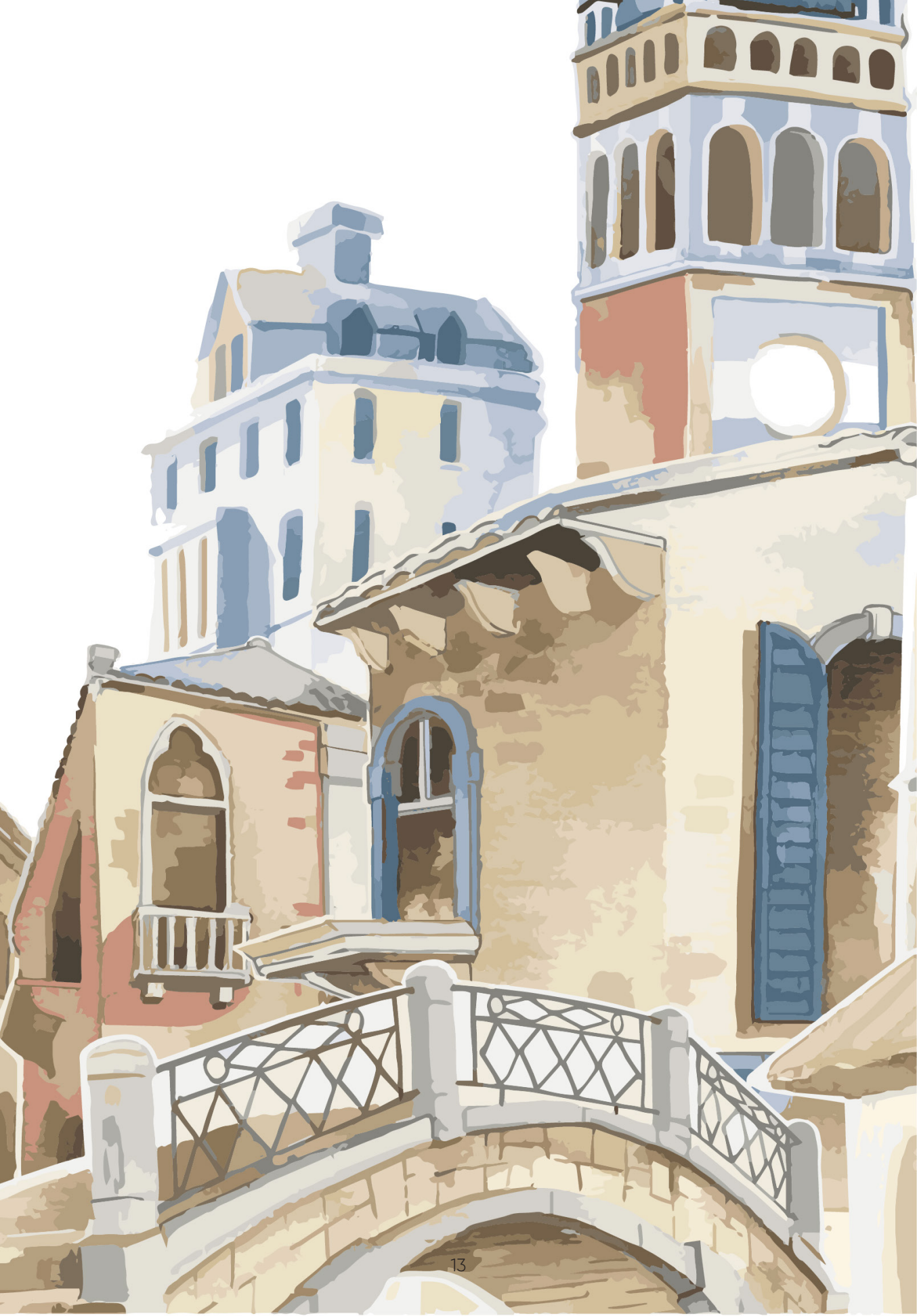
Като говорим за въвеждането на европейски стандарти в областта, която е тема на днешния форум, искам да споделя с вас задоволството си от поредицата срещи и разговори, които имах преди няколко месеца в Германия, Франция, Италия, Чехия с моите колеги – председатели на комисиите по култура в националните парламенти на тези държави. Имах и няколко разговора с българския еврокомисар Мария Габриел, от която срещнах пълно разбиране. Получих подкрепа за своята идея България да бъде домакин на Форум на ръководителите на комисиите по култура в парламентите на страните членки, за да намерим и въведем общи европейски стандарти в опазването на културното наследство и в борбата с фалшификатите и нелегалния трафик на културни ценности.

Убеден съм, че такава дискусия ще бъде много полезна в насърчаването на обмена на информация и опит в областта на законодателството за защита на движимите културни ценности. Несъмнено в този процес дигитализацията ще бъде онази основа, която ще ни помогне във въвеждането на общи стандарти и единни онлайн права. Сигурен съм, че пътят на Европа в нашия век минава през мащабна дигитализация и иновации в областта на културното наследство.

Считам, че планираният за 2021 година специален бюджет на Европейския съюз за култура по програмата „Хоризонт Европа“ ще бъде голям стимул за разширяване на дигитализацията на културното наследство.

Често казвам, че Европа е най-старият континент с уникално културно наследство, което е обща ценност на хората и което трябва да се съхранява и предава на следващите поколения.

Убеден съм, че само с обща стратегия за наследството на Европа можем да

Боил Банов

Министър на културата на Република България

**Национална политика на България за културното наследство
в контекста на общата политика на ЕС**

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИХАЙЛОВА,
УВАЖАЕМА КОМИСАР ГАБРИЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН РАШИДОВ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,**

Позволете ми преди всичко да благодаря на г-жа Михайлова за нейната инициатива за тази конференция, както и за поканата за участие към мен. Събития като днешното утвърждават политиките и действията на европейско и национално равнище и създават условия за разширяване на дебата за мястото и ролята на културното наследство в ЕС. В последните години културното наследство се утвърди високо в политическия дневен ред на Европейския съюз. Благодарение на своя потенциал да обединява нашите общества и приносът му за изграждане на чувството за принадлежност и общност между европейските граждани.

Културното наследство допринася пряко и непряко за икономическия растеж на европейските общества и за подобряване на качеството им на живот, като по този начин се утвърждава като важен ресурс за тяхното устойчиво развитие. Културното наследство има потенциала да стимулира иновациите в други сектори на икономиката и социалния живот чрез постигане на взаимна ползност в това взаимодействие. Не на последно място достъпът до културно наследство трябва непрекъснато да се разширява и важна част от този процес е дигитализацията като инструмент за отворен достъп до култура и знания. Разбира се дигитализацията е важен елемент и в процеса на опазване на културното наследство.

За да отговори на всичките тези очаквания популяризирането и финансирането на културното наследство трябва да бъде приоритет не само по програма „Творческа Европа“, но и по други финансови инструменти на ЕС, чийто ресурс все още не е използван.

Опазването и представянето на културното наследство е един от основните приоритети на правителството на Република България в сферата на културата. Нашата страна притежава значим ресурс от недвижими, движими и нематериални културни ценности. Към момента обект на защита са близо 40 000 недвижими културни ценности, 7 от които са включени в Списъка на световното наследство на ЮНЕСКО. В музеите и художествените галерии и в Българската национална филмотека се съхраняват над 7 млн. експоната. В Представителния списък на елементите на нематериалното културно наследство на човечеството на ЮНЕСКО са вписани вече пет български елемента.

Създадената правна рамка в страната регламентира националната система за опазване на културното наследство, включваща държавните и общинските органи на управление и контрол, музеите, културните организации, Светия синод на Българската православна църква и централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания. Дейността се осъществява и в тясно сътрудничество с Българската академия на науките.

В рамките на мандата на настоящото правителство е променен Законът за културното наследство (2018 г.), като е дадена формулировка на процеса на дигитализация на наследството, което ясно показва ангажимента ни в тази област. Нормативно са установени механизмите за осигуряване на териториално-устройствена защита и контрол, както и за управление на културното наследство. Съществен аспект в опазването на културното наследство, от една страна, е значимостта му за социалната сигурност в териториите, където то се намира, а от друга, развитието на експертния капацитет и оздравяването на музейната мрежа и други институции, гарантиращи сигурността на културното наследство.

Политиката по опазването, социализацията и популяризирането на културното наследство и утвърждаването му като фактор за устойчиво развитие, идентичност и межкултурен диалог, има следните цели:

- Създаване на условия за прилагане на международните стандарти за опазване и представяне на културните ценности;
- Популяризиране на българската култура, подобряване на достъпа до културното наследство и визуалните изкуства, включително чрез нови медии, иновации и мобилни приложения;
- Модернизиране на материалната база в сферата на наследството;

В областта на опазването на недвижимото културно наследство усилията са насочени към увеличаване на финансирането за извършване на археологически проучвания и консервационно-реставрационни работи на недвижими културни ценности с цел тяхното запазване и социализация.

Дейността по опазване на движимите културни ценности включва физическото им опазване, консервацията, реставрацията, контрола и редица други дейности,

заложен в Програмата на Правителството 2017 – 2021, Закона за културното наследство и подзаконовата нормативна уредба. Паралелно се планират и осъществяват дейности по представянето на движимото културно наследство пред публика, обновяването на експозициите, стимулиране на образователните инициативи, изложбите в България и чужбина, както и др.

Основните цели в политиката в областта на дигитализацията на културно съдържание са свързани с популяризиране на богатството на българското културно наследство и създаване на съдържание и нови онлайн услуги. Дигитализацията насърчава развитието на нови методи за реставрация и опазване на културното наследство с помощта на информационните технологии. Важна цел е създаването на дигитални центрове в културните институти и университетите, които да гарантират устойчивост на проектите по дигитализация на културното наследство и увеличаване на експертния потенциал на заетите в тези центрове.

В последните години в България са предприети различни по характер дейности в областта на дигитализация на културното наследство. В рамките на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство страната ни получава финансова подкрепа за проекти в тази сфера. По програма БГ 08 „Културно наследство и съвременни изкуства“ са подкрепени проекти за конвертиране на обекти с културна стойност в дигитален формат. Създадени са дигитални центрове за културно наследство към историческия музей в Тутракан, Икономическия университет във Варна, Института за литература към БАН, Регионалната народна библиотека във Велико Търново и много други. По тази програма проектът „Дигитално културно-историческо наследство на Община Пловдив“ е обявен за най-добра практика на Съвета на Европа.

Министерството на културата, в качеството си на Програмен оператор на Програма РА 14 „Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“, ще обяви скоро Покана за кандидатстване с проектни предложения за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Подрезултат 1.2 „Достъпни обекти на културното наследство“, целящ да подобри достъпа до обекти на културно наследство чрез дигитализация, създаване на дигитални лаборатории при културни оператори, както и надграждане на капацитета и разширяване дейността на съществуващи дигитални лаборатории и центрове.

България има своя принос и към развитието на Европейския цифров портал „Европеана“. Благодарение на дейността на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, Варненската библиотека „Пенчо Славейков“ и др. за периода 2015-2017 г. в „Европеана“ са включени 116 459 дигитализирани български обекта.

Министерство на културата е конкретен бенефициент и по Оперативна програма „Добро управление“ 2014 – 2020 за проект „Дигитализация на архива на недвижимите културни ценности от световно и национално значение, изграждане на специализирана

информационна система, електронен регистър и публичен портал“. Проектът предвижда изграждане и внедряване на специализирана информационна система за регистриране, събиране, дигитализация, обработка и съхранение на Националния документален архив на Националния институт за недвижимо културно наследство и създаване на електронен публичен регистър на недвижимите културни ценности.

Ускоряването на процеса на дигитализация на културни ценности чрез финансово, техническо и кадрово обезпечаване на културните институти, въвеждането на единни стандарти за дигитализиране и създаване на регистри е важен приоритет в проекта за Национална програма за развитие „България 2030“.

Накрая ми позволете да споделя с вас моето убеждение, че дигитализацията на културното наследство трябва да се разглежда не само като адаптация към съвременния свят, но също така и като инструмент за защита и популяризиране на наследството, за разширяване на аудиторията му, както и за нова икономика, създаваща работни места и растеж, с нова динамика и начини за създаване на културни продукти и ценности. Благодаря за вниманието!

Чл.- кор. Проф. Васил Николов
Зам. Председател на Българска академия на науките

Българската академия на науките и дигитализацията на културното наследство

Като комплексна научна и образователна институция Българската академия на науките изучава, съхранява и популяризира всички дялове на културното наследство, предимно на територията на България, но и извън сегашните политически граници. През последните поне две десетилетия този процес задължително е обвързан с различни нива на дигитализация. В част от дейностите елементи на културното наследство се дигитализират директно в процеса на тяхното разкриване или възпроизвеждане, друга голяма група дейности е свързана с превръщането на аналогови свидетелства в цифрови. Дейности, свързани с културното наследство се извършват във всичките осем хуманитарни института в БАН, три академични музея, централния Научен архив, Централната библиотека, както и от учени от Института за математика и информатика. Би трябвало да добавим и дигитализирани интердисциплинни лабораторни изследвания на археологически находки в няколко други института на Академията.

Отделно ще отбележа, че Институтът за математика и информатика организира с подкрепата на ЮНЕСКО вече осма поредна година международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“. С всичко това БАН се очертава като най-големия в страната субект на дигитализация на културното наследство.

Ще се опитам съвсем накратко да представя извършваните основни дейности по дигитализация на всеки от етапите на изучаване, съхраняване и популяризиране на културното наследство. Поради краткото време не мога да спомена всички конкретни проекти, по-скоро ще опитам да набележа тематичните посоки, в които дигитализацията има задължително приложение в работа на споменатите академични институти.

**Дигитализация при теренна работа: особено характерна за археологията и
фолклористиката**

Национален археологически институт и музей. Теренната археологическа работа е дигитализирана във всичките ѝ аспекти и технологични етапи.

ГИС – издирване. В недеструктивните археологически проучвания вече е утвърдена методика за прилагането на географски информационни системи (ГИС) за локализирането и документирането на всякакви следи от човешка дейност в миналото. Институтът е лидер в използването на модерни методи за мобилно картиране и прецизно документиране на обходената територия чрез приложението на ГИС технологии.

Лидар. Прилага се по-рядко за трудно достъпни райони с гориста растителност за установяване на археологически обекти с останки, които създават релеф на повърхността. Регистър – АКБ. Националната информационна система „Археологическа карта на България“, чието функциониране на национално ниво е задължително съгласно наложилата се международна практика и законови норми. Функционира като онлайн платформа с контролиран достъп до данните (<http://www.naim-bas.com/akb/>). Геофизични изследвания. Институтът е лидер и в прилагането на геофизични методи при археологическите изследвания с цел недеструктивно издирване и документиране на археологически структури.

Документиране на археологически разкопки. В етапа на същинското полево проучване – археологическото разкопаване – цифровите методи, технологии и софтуер също навлязоха масово. Рутинно се използва дигитална фотография, заснемане с радиоуправляеми дронове, създаване на дигитални теренни модели и ортофотомозайки за прецизно площно документиране на археологически обекти. Обичайно на археологическите обекти се използват тотални станции и DGPS системи за локално картиране. Дигитализацията на теренната документация вече навлезе в етап на интегриране на теренни заснемания с бази данни за находки и пространствени анализи на проучваните обекти. Създаване на 3D модели на теренни ситуации се прилагат вече често.

Институт за етнология и фолклористика с етнографски музей. Теренната работа по документиране на нематериалното наследство, т.е. фолклора във всички негови форми става с дигитални технически средства. С въвеждането на цифровата техника – фоно-, фото- и видео-, дигитализацията всъщност се извършва в момента на записа.

Музейна работа: представена в двата национални академични музея

Национален археологически музей. Най-големият и най-старият археологически музей в България играе основна роля като един от най-важните центрове в страната за популяризиране миналото на днешните български земи. Фондовете на НАМ вече надхвърлят 450 000 експоната: праистория, Античност, Средновековие, каменни

паметници, епиграфика и нумизматика. Във фондове на Музея отдавна протича активна и успешна работа по дигитализация на музейните единици. В НАМ е изградена база данни и са изработени десетки хиляди записи /метаданни/ за антични паметници от фондовете на НАМ, при използването на софтуерния продукт BASLIB, същите са публикувани на Интернет страницата на Централна библиотека на БАН (<http://www.cl.bas.bg>) и на тази на Националния археологически институт и музей (<http://www.naim.bg>). Национален етнографски музей. Дигитализиране на музейни фондове и експонати от постоянната експозиция се извършва от години и продължава.

Виртуални музеи и временни изложби

Национален археологически музей. Създадена е 3D виртуална разходка през експозициите на Музея. Чрез нея се дава възможност за един алтернативен и напълно свободен начин за посещение на Музея от всички с интереси към археологията на българските земи, да разгледат най-големия археологически музей в България, който със своите експозиции е един от най-важните центрове в страната за популяризиране миналото.

Национален етнографски музей. Работи се по създаване на Дигитален етнографски музей – една амбициозна задача.

Институт за математика и информатика. Работи се върху Концепция и реализация на виртуален археологически музей и познавателна онлайн игра за интерактивно представяне и популяризиране на древната история и цивилизация по българските земи. Национален археологически музей. Виртуално представяне на реални временни постерни изложби в Музея и извън него (<http://naim.bg/bg/content/category/1234/93/>).

Кирило-Методиевски научен център. Виртуална постерна изложба „Пътят на Кирил и Методий“ - научно-приложен продукт в подкрепа на сертифицирането на Европейски културен маршрут Кирил и Методий (<https://pjp-eu.coe.int/en/web/cultural-routes-and-regional-development/flagships-eusdr>)
Институт за балканистика - дигитална изложба „120 години от рождението на Веселин Бешевлиев“.

Институт за литература - „Южните и източните славяни: многообразие и взаимодействие на писмените култури XI-XXI век“ (<https://sesdiva.eu/>) - виртуален музей на литературния и културния обмен между южните и източните славяни от XI до началото на XXI в

Научно-образователни и популяризаторски интернет-продукти

Институт за литература прави публична своята дългогодишна научна програма за съхраняване на културноисторическото наследство чрез платформата „Виртуалното

пространство – новото битие на литературата“.

- „Българската литературна класика – знание за всички. Неизвестни архиви и културни контексти“ (<http://bglitarchives.org/>)

- Енциклопедия „Българско възраждане. Литература, периодичен печат, литературен живот, културни средища“ т. 2. <http://mos-kn.com/web/enc/> .

- „Българската литература след Освобождението (1878) – личности и процеси, документи и артефакти (дигитален речник)“ (<http://dictionarylit-bg.eu/>).

Предимно към образователната сфера са насочени още няколко сайта на института:

- „Scripta Bulgarica: дигитална библиотека за старобългарска книжнина“ (<http://www.scripta-bulgarica.eu/bg>).

- „Репертоар на старобългарската литература и книжнина с компютърни средства“ (<http://repertorium.obdurodon.org/>).

- „Българският литературен модернизъм“ (<http://bgmodernism.com/>).

- „Топосите на паметта, свързани с основополагащи моменти от житейския и творческия път на П. П. Славейков“ (<http://slaveykov.ilit.bas.bg/>)

Кирило-Методиевски научен център

Създаден електронен указател „Славянски кирило-методиевски извори online“ – за специалисти по палеославистика/ изследователски ресурс

Създаден модул с 20-минутни On-line лекции по кирилometодиевистика. Засега са публикувани първите 10 лекции в <https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW-6J0YVvKEIeH3CMJ7A>

Институт за български език

Карта на диалектната делитба на българския език. Институтът създаде електронна интерактивна карта на диалектната делитба на българския език. Тя показва основните диалектни области на цялата територия на българското езиково землище. Картата включва и територии извън пределите на страната - Македония, Беломорието, Западните покрайнини. До момента са събрани над 60 диалекта, като в сайта на „речника“ са поместени, освен най-характерните думи и ударения за всеки регион, така и интервюта с местното население, направени от лингвисти.

Друг съвсем нов продукт на Института е Интерактивна кулинарна карта на българската езикова територия (<https://ibl.bas.bg/kulinar/kulinarna-karta.html>), тя е без аналог в българската лингвистика. Върху цялата езикова територия, която обхваща историко-географското землище - Мизия, Тракия и Македония. Картата се очаква да намери и широко приложение в образованието, туризма, сферата на услугите, рекламата и др. Широкото популяризиране на картата в медиите предизвиква огромен интерес както към националната кухня, така и към разпространението на българския език и неговите диалекти във и извън държавните граници.

Институт по математика и информатика – в сътрудничество с други институти.

Мултимедийна цифрова библиотека „Виртуална енциклопедия на българската

иконография” (<http://bidl.cc.bas.bg/>) представлява интернет-базирана среда, визуализираща иконографски обекти от различен тип, описани, класифицирани и показани по атрактивен начин пред широка аудитория изследователи, иконографи, художници и обикновени зрители.

Encyclopaedia Slavica Sanctorum „Светци и свети места по българските земи в е- и книжен формат“ (<http://www.eslavsanct.net/>). В енциклопедията е събрана и систематизирана информация за почитта към християнски светци в България от времето на най-ранното християнство до наши дни.

Уеб-базираното игрово приложение за интерактивно представяне и изучаване на тракийска цивилизация и култура: Сериозната образователна игра „Траките“ (<http://thrascians.math.bas.bg>) е разработена по проект „Сериозни образователни игри като инструменти за нови образователни приложения“.

Институт по балканистика с център по тракология

Създава се билингвистична (български/английски) онлайн-енциклопедия на античното културноисторическо наследство в Югоизточна Европа (<http://seeu-heritage.net/>) - проект за мултимедиен дигитален портал, насочен към систематизиране, изследване, представяне и популяризиране на богатите и разнообразни ценности на наследството от Античността в Югоизточна Европа.

Създаден е Онлайн каталог на издания по архитектура и градоустройство от български автори след 1878 г.

Централна библиотека

Дигитализират се литературни периодични издания от началото на XX век, обединени в колекция „Периодика и литература“, т. 6, което е пръв опит за цялостно научно изследване на литературния периодичен печат от Освобождението до 1944 г. Библиотеката предоставя дигитални обекти от колекцията “Възрожденски книги 1807-1878 г.” в „Световна дигитална библиотека”.

Национален археологически институт и музей

Дигитализиране на най-старите издания на Института и Музея. Специализираната библиотека на институцията е уникална в България и чрез дигитализиране ще се направят достъпни у нас и в чужбина някои от най-редките и недостъпни другаде книги.

Дигитализиране на архиви: изключително важно направление за всички институти

Национален археологически институт и музей. Научен архив. Научният архив на НАИМ при БАН съхранява археологическата документация от провежданите ежегодни проучвания на територията на цялата страна. По своя характер той е единствен в България и по същество е от национално значение. Съдържа колекции, наименувани и съставени според проучваните археологически обекти през последните 50 години. Основните задачи на научния архив са запазването и осигуряването на възможности за ползването на съхраняваната в него документация. В процес на изпълнение от близо 5 години е пълната дигитализация на този архив.

Фотоархиви. Фотоархивът на НАИМ при БАН съхранява уникални снимки, негативи, вкл. и стъклени плаки, от края на XIX и началото на XX век т.е. от своето създаване до днес. Най-старите изображения в архива документират състоянието на някои от най-важните и известни исторически, археологически и етнографски паметници в България от началото на XX век. От десетилетие вече се изпълнява проект за пълното му дигитализиране.

Музеен архив. Музейният архив съхранява документи свързани с организираните от НАИМ при БАН изложби. Това са тематично-експозиционните планове за всяка една изложба, списъците с експонати, дигитализираните снимки и т.н.

Национален етнографски музей. Лабораторията „Дигитален етнографски архив“ ще дигитализира снимки, скици, рисунки и документи, събрани в Народописния архив на институцията от 1906 г. насам.

Института за изследване на изкуствата. „Културното наследство в архивите на Института за изследване на изкуствата: интерактивна карта на изкуствата в България“. В този проект е предвиден нов етап в процеса на дигитализиране на архивните носители и включване на информацията за тях в единна, теоретично обоснована и съобразена със световните стандарти интердисциплинарна база данни.

Научен архив на БАН. От много години по различни проекти тече дигитализиране на архивните фондове според тяхната значимост, направени са над 50 хил. страници.

Чл.-кор. проф. д.и.н. Васил Николов
Национален археологически институт и музей – БАН,
Зам.-председател на Българската академия на науките

проф. арх. Тодор Кръстев, д-р арх. науки,
Почетен член на ИКОМОС, Почетен председател на ИКОМОС/България

Уважаема госпожо Искра Михайлова,
Уважаема госпожо комисар Мария Габриел,
Уважаеми Дами и Господа,
Драги колеги,

В една Харта на Международния съвет за паметниците на културата и забележителните места (ИКОМОС) от 2008 срещаме следната фраза: „Всеки акт на опазване на наследството е акт на комуникация“. Дигитализацията подобрява тази комуникация най-малко в пет направления:

- Разпространение на знания за наследството. Дигитализацията допринася за споделеното разбиране за наследството – както на специалистите, така и на широката публика. Това е важно за споделената отговорност за опазването. Защото понякога отговорността остава несподелена. Например през 2010 жителите на Несебър подписаха петиция: градът да излезе от Листата на Световното наследство... Как да си обясним този странен факт? Вероятно, с липсата на добра комуникация между публични власти и местно население.

- Развитие на информационните системи за наследството. Те са нужни не само за съхраняване на информацията за паметниците, адресирана към бъдещите поколения. Без една дигитализирана информационна система за наследството е невъзможна децентрализацията на неговото управление – за включване на местни и други партньори в опазването. Днес архаичният архив на НИИКН в София пречи на предвидената в Закона децентрализация. Например в Пловдив бе разрушен тютюнев склад, защото местните власти – отговорни за опазването, не знаели, че е паметник...

- Интерпретация и презентация на културното наследство. С помощта на съвременни дигитални технологии, 3D модели, мултимедии, добавена реалност и други иновации, могат изразително да се пресъздават изчезнали културни ценности. Вместо да се изграждат измислени бутафорни крепости от бетон „до зъбер“, които рушат автентичността на наследството.

- Изграждане на експертни мрежи. През 2000 ИКОМОС България инициира дигитална експертна мрежа на всички страни от Югоизточна Европа, която създаде първите електронни ГИС карти на културните пътища и ценности на региона. През

2005 на тази база бе проведен Регионалният форум във Варна „Културни коридори на Югоизточна Европа“ на държавните глави от региона, ЮНЕСКО, Съвета на Европа, ИКОМОС и др., който прие политическа декларация за общи действия за опазване и културен туризъм. Хубав пример, когато политиците се вслушват в експертите, защото не винаги е така. По-късно, на тази база бе създаден уебсайт, адресиран към децата от Югоизточна Европа – утрешните пазители на ценностите, а също - Мултимедийна лаборатория за културно наследство към Университета по архитектура, строителство и геодезия – изцяло в духа на казаното от комисар Мария Габриел за интеграцията между Култура и Образование.

- И накрая, изграждане на единна политика на ЕС за опазване на общото европейско богатство на наследството. Една стъпка в тази посока несъмнено е днешното европейско финансиране на консервационни интервенции. За съжаление, част от европейските фондове в България бяха усвоени за изграждане на бутафорни крепости... Затова бе логична следващата стъпка. От 2018 ЕС и ИКОМОС (партньорство на една политическа и една експертна организация!) работят по общи Принципи за качеството на интервенциите, финансирани от ЕС. Двете страни се обединяват около: общи критерии за качество, включително срещу бутафориите; създаване на дигитализирани информационни системи; обмен на добри практики; нови технологии за проучване и пр. – все дейности, за които дигитализацията е абсолютно необходима.

Затова, според мен, днешната поредна стъпка на Европейския съюз в тази посока е много важна. Споделеното от комисар Мария Габриел за действията и намеренията в тази област е стимулиращо. Да пожелаем успех на инициативата!

Греъм Бел

Член на борда на Europa Nostra

Директор, Cultura Trust

Национален координатор на Обединеното кралство, 2018 Европейска година на културното наследство

Дигиталният дивидент: социално приобщаващо културно наследство

Bulgarian Presidency
of the Council of the European Union

EUROPEAN COMMISSION

DIRECTORATE-GENERAL FOR COMMUNICATIONS NETWORKS, CONTENT AND TECHNOLOGY

Data

Interactive Technologies, Digital for Culture and Education

Българско Президенство на Съвета на ЕС

ЕК, ГД за комуникационни мрежи, съдържание и технологии. Данни, интерактивни технологии, дигитализация на културата и образованието

Работна версия за експертната група за дигитално културно наследство и Europa за основните принципи за 3D дигитализация на материалното културно наследство за специалисти по културно наследство и институции за културно наследство и др. пазители/попечители на културното наследство. 3D дигитализиращите технологии демократизират достъпа до културно наследство за всеки, навсякъде.

Манифест за европейския ден на културното наследство

Културното наследство – мощен катализатор за бъдещето на Европа. На този забележителен, важен ден за Европа, когато отбелязваме 70-годишнината от Декларацията на Шуман и началото на процеса на европейска интеграция. Във времето, когато Европа и цялата планета се борят за преодоляването на безпрецедентната криза, причинена от COVID-19 и когато трябва да определим силни политики, за да рестартираме и възстановим нашите общества и икономики.

Europe Day Manifesto

Cultural Heritage: a powerful catalyst for the future of Europe

Read / Sign / Share

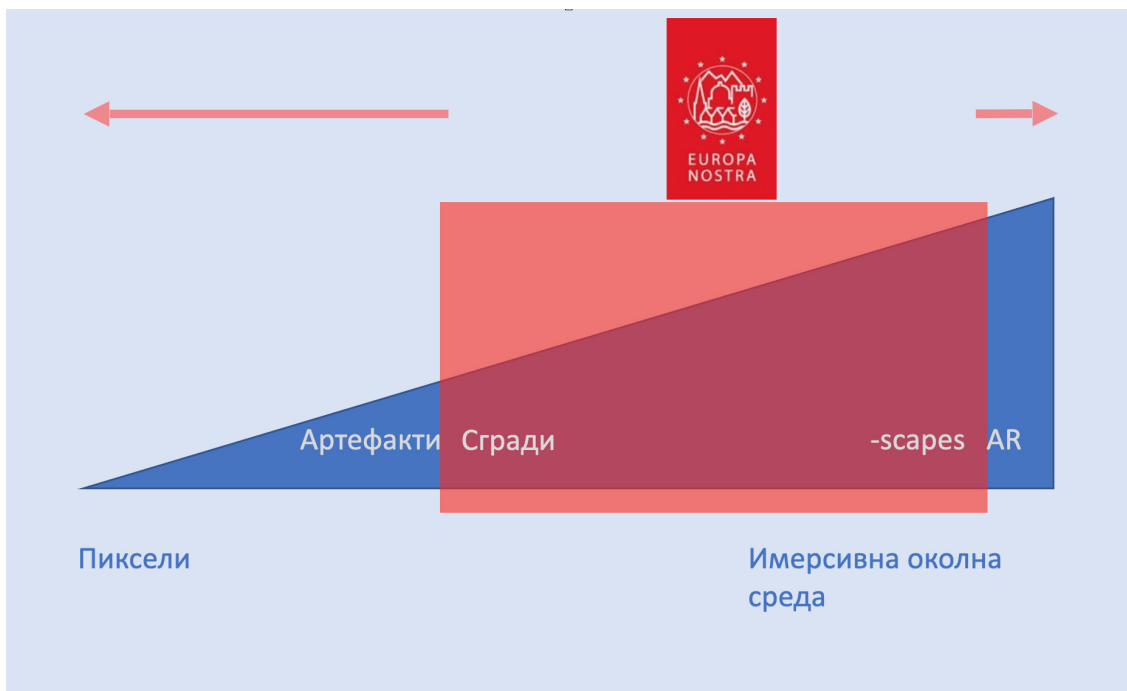

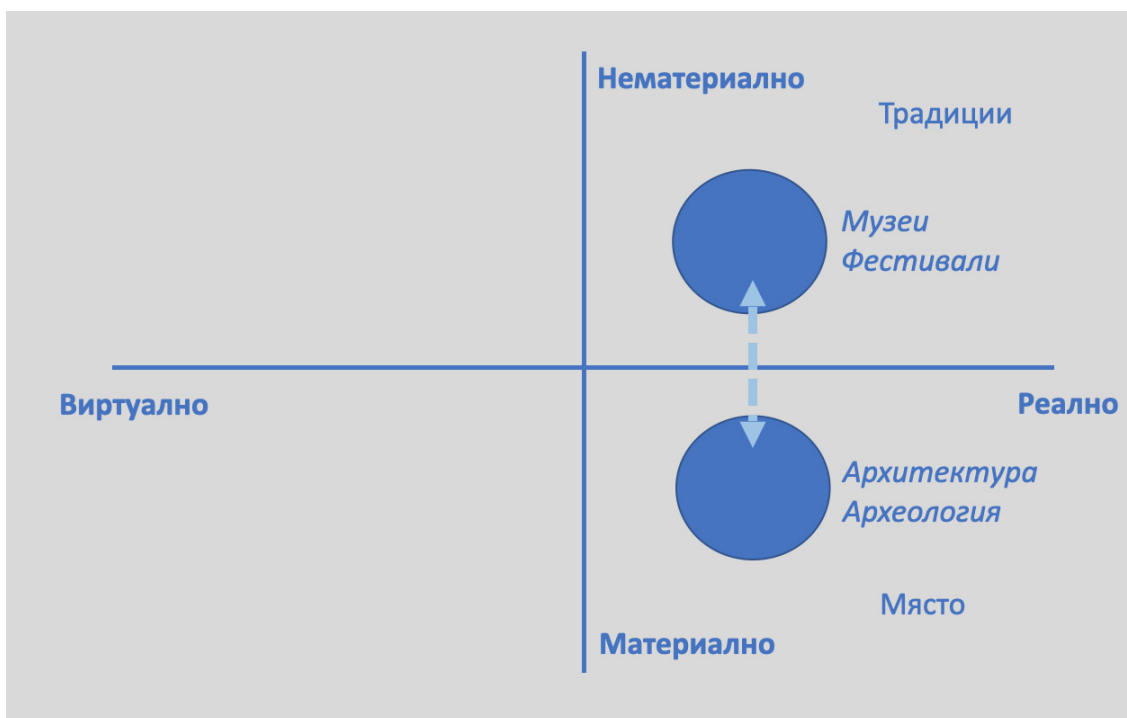
„Обяд върху небостъргач“ (Обяд на върха на небостъргач), 1932 г.: емблематичен принт

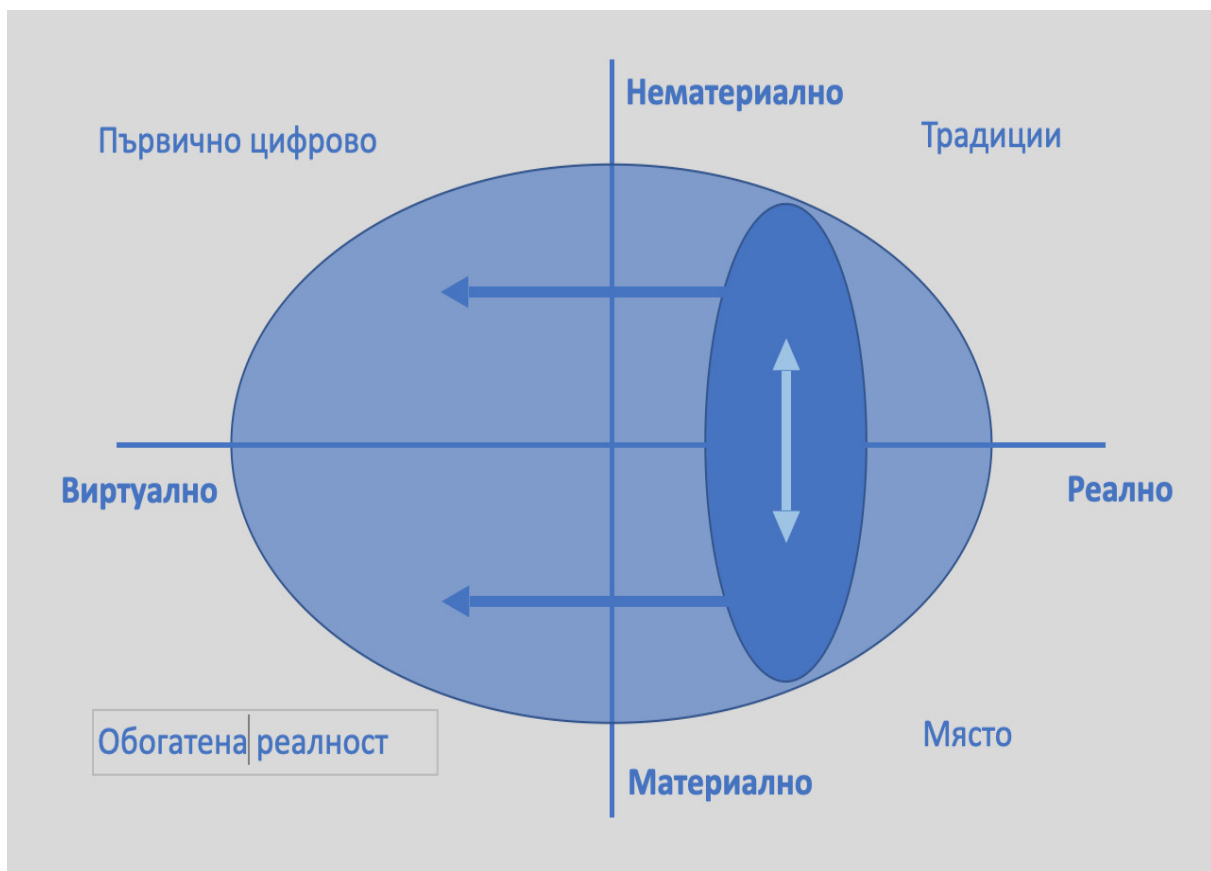
„Обяд върху небостъргач“ (Обяд на върха на небостъргач), 1932: оригиналният стъклен негатив - счупен през 1996 г. ...

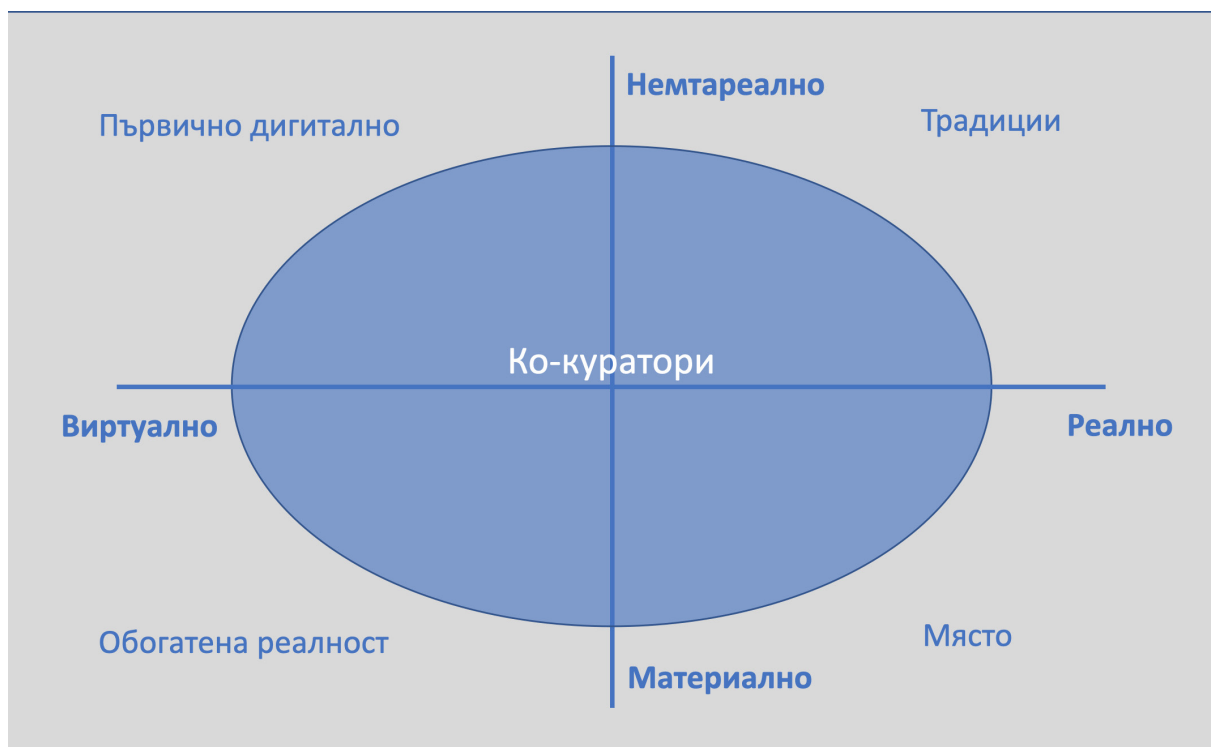
Разширяване на честотната лента на културното наследство

Преддигитално културно наследство

Дигитализация на културното наследство

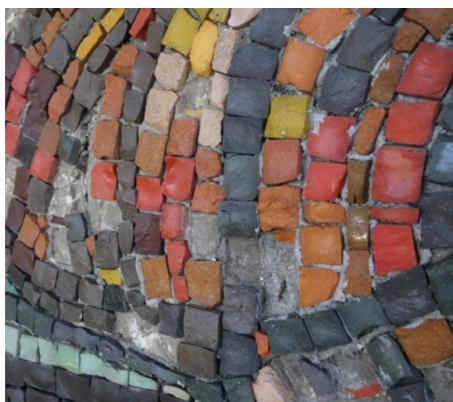
Общност на цифровото културно наследство

#EuvsVirus Hackathon

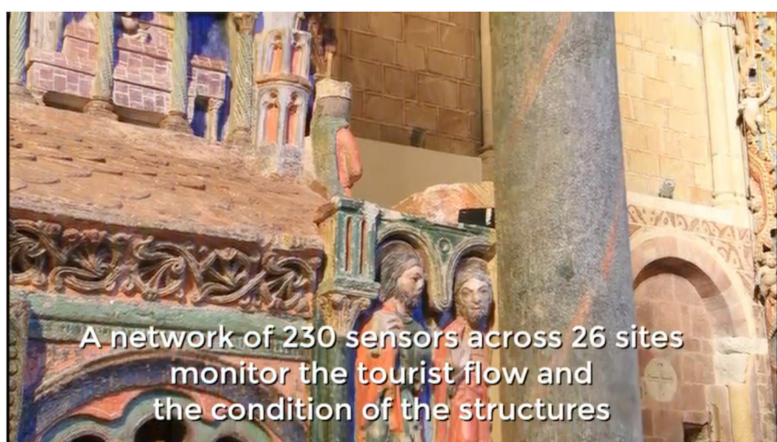
2003 г.: лазерно сканиране чрез облак от точки – началото

Паметник на Бузлуджа

Smart Heritage City (France, Portugal, Spain)

Shorlisted for heritage-led innovation

ILUCIDARE

<https://ilucidare.eu/news>

Умен град от културното наследство (Франция, Португалия, Испания)

Включени в късата листа (краткия списък) на водещи в иновациите в културата. Мрежа от 230 сензора в 26 града наблюдават туристическия поток и състоянието на конструкциите

<https://ilucidare.eu/news>

[About](#) - [Pilot Sites](#) [Contact Us](#) [Q](#) [Log in](#)

Improving Sustainable Development Policies and Practices to access, diversify and foster Cultural TOURism in European regions and areas

[LEARN MORE](#)

About Impactour

Welcome to IMPACTOUR

Cultural tourism (CT) is considered a factor of economic growth and a bridge between different cultures in the development of European regions. However, the impacts of the different types of CT are not yet estimated. Another issue concerns whether cross-border strategies used to reach sustainable development are adequate.

[LEARN MORE](#)

Find out more insights

Horizon 2020

Horizon 2020 is the biggest EU Research and Innovation programme ever with nearly €80 billion of funding available over 7 years (2014 to 2020) – in addition to the private investment that this money will attract.

[LEARN MORE](#)

Pilot Sites

The IMPACTOUR project is collaborating with 15 Pilot Sites around Europe. These sites will provide a range of data on visitor flows, cultural assets, infrastructure provisions, economic and social indicators, helping to

[LEARN MORE](#)

Project Objectives

The main ambition of IMPACTOUR project is to create an innovative and easy-to-use methodology and tool to measure and assess the impact of Cultural Tourism (CT) on European economic and social development

[LEARN MORE](#)

Подобряване на политиките и практиките на устойчиво развитие за достъп, диверсифициране и насърчаване на културния туризъм в европейските региони и области

Културният туризъм се счита за фактор за икономическия растеж и мост между различните култури в развитието на европейските региони. Независимо от това, влиянието на различните типове културен туризъм все още не е оценено. Друга тема е свързана с това дали трансграничните стратегии, използвани за постигане на устойчиво развитие, са адекватни.

През 2010 г. от националната медийна група Стандарт е инициентирана кампанията „Чудесата на България“. Инициативата е насочена към запазване и популяризиране както на материалното, така и на нематериалното културно наследство на България чрез повишаване на осведомеността сред гражданите си и в целия свят. Дейностите включват организиране на пътувания, обсъждания и други събития; подготовка на публикации и изложения и провеждане на кампании за признаване на българското културно наследство на международно ниво. Кампанията в подкрепа на културното наследство на България съвпадна с 20 % повишение на туризма в България в последните 7 години.

EUROPA NOSTRA

CREATIVE EUROPE

ABOUT

AWARDS

CER

HOME

WINNER

The Wonders

🕒 May 14, 2018 | Dedicated service |

In 2010, campaigners from the national media and promote both the tangible and intangible o citizens and throughout the world. The activitie publications and exhibitions; and the campaign campaign in favour of Bulgaria's cultural herita

EUROPA
NOSTRA

CELEBRATION

NEWS

MEDIA

VOTE PUBLIC CHOICE

Wonders of Bulgaria Campaigners

Bulgaria | Sofia

The group Standart initiated the Wonders of Bulgaria. The campaign aims to preserve the cultural heritage of Bulgaria by raising awareness of its quality amongst its own citizens. Activities include the organisation of tours, debates and other events; the production of documentaries; and lobbying for the recognition of Bulgarian cultural heritage at international level. The campaign has coincided with a 20% increase in tourism to Bulgaria in the last 7 years.

Wonders of Bulgaria Campaigners, BULGA...

Watch later

Share

арх. Габриела Семова-Колева

Представител на Българския национален комитет на Международния съвет за паметници на културата и забележителни места

„Дигитализацията- неинвазивен метод за реконструкция“

ИКОМОС е неправителствената организация за опазване на недвижимото културно наследство, която обединява полидисциплинарни специалисти архитекти, реставратори, художници, социолози, конструктори, археолози, антрополози, адвокати. Български национален комитет на ИКОМОС е организацията на местно ниво. Нашето сдружение има дълга история, защото води началото си в далечната 1965г. Неговите членове са свързани с културното наследство по призвание, бих казала неразривно. Ние всички знаем, че опазването на богатството на една страна е и огромна отговорност. Ето защо често ние проявяваме и критичност, когато забележим опасност. Хубаво е, че технологиите се развиват и това засяга и нашата работа.

Доскоро свързвахме дигитализацията предимно със съхраняването на документи за паметта изобщо, като това обхващаше архивни кокументи, книги, снимки, филми - всичко онова което запечатва следите, които оставяме - нашия живот. Днес, в това всички сме убедени, че това поле на приложение се разширява неимоверно много. На практика то е неограничено и всички ние трябва да се възползваме от този факт. А може би защото извънредната ситуация от пандемията – кожит19 ускори този процес, а човешкия дух не може да бъде ограничен. Той винаги търси решения и смея да кажа, че ги намира.

Как дигитализацията се прилага в кръга на попрището в което ние пазителите на недвижимото културно наследство работим?

Опазването не е само процес на физическо съхранение. То не е само свидетелство на отминала епоха. То е мощен инструмент за възпитание, за обучение, за познание, за идентичност. И именно тези му свойства отлично могат да бъдат подпомогнати от дигитализацията.

Както знаете, от една страна възможните методи на консервация и реставрация са различни. В тяхното многообразие се крие и сложността на процеса по избор

на решение. Консервационната наука е сложна, тя изисква много познания, но и къртовска работа. Консервацията изисква себеотдаване и страст.

От друга страна, богатството на нашата страна е огромно. То заслужава необходимото внимание, необходимия ресурс както човешки, така и паричен. Може би затова бърза да употребим ресурсите веднага като видим възможност, а те не са малки – нали сме част от Европа. Нали сме част и наследници на най-старата цивилизация. Трябва обаче добре и умно да преценяваме, защото ресурсите бързо се изчерпват. Искането ни се наследеното ни богатство да е неизчерпаемо. Но то не е и ние трябва да го опазим.

Какви методи прилагаме за да го съхраним?

Но щом става дума за недвижимо наследство, то неизменно се свързва с проект за консервация, реставрация или адаптация, т.е. за онзи дълъг процес на строителство, при който след интелектуалния продукт следва дълъг строителен процес на демонтаж, укрепване, консолидиране, рехабилитация или „обновяване“ чисто ново строителство, със всичките сложни мокри процеси и т.н. В крайна сметка процес при, който се създават много работни места, използват се различни строителни материали, създават се цели индустрии и всичко това казваме, че води до развитие.

НО, успоредно с това обаче възникват и въпроси - дали за наследството ни правим най-доброто, дали му отдаваме заслуженото значение, дали не го унищожаваме като му придаваме точно определена форма, дали така не унищожаваме автентичността на намереното като му вменяваме творчески точно определена визия, която е само и си остава хипотеза. Дали по този начин не го ограбваме. Архитектите консерватори и реставратори винаги са се изкушавали да правят реконструкции. Даже в институцията отговорна за опазване на недвижимото културно наследство, когато имаше проектантска дирекция това беше задължителен етап от процеса на проучване и проектиране. Но това винаги се е правило, за да се проучи обектът по пълноценно и цялостно, за да се анализират неговите стойностни черти, за да могат те да се претворят в крайният му вид за експониране, за да послужи на нас и бъдещите поколения по съвременен начин. Този тъй наречен проект за реставрация винаги е много необходим, за да се открият иманентните черти и характеристики на даден обект. Но ако няма достатъчно архивни и други извори, този проект в много случаи остава само една хипотеза. Именно тази част от творческия процес може да бъде представена по най-щадящия начин за наследството ни без да го уврежда дигитално. Могат да бъдат създадени цели представления, където обектът, бил той руина, къща, или храм може да го видим във неговата цялост и пълнота. Намереното трябва стриктно

да се консервира, да се запази срещу атмосферни и други влияния, за да представя най-точно и прецизно отминалата епоха без излишно да го украсяваме и да му измисляме други значения. И точно тук дигитализацията може да бъде приложена по най-добрия начин, за да подпомогне нашето въображение и така да създадем едно цяло представление за посетителя, използвайки максимален брой артефакти и картини. Можем с един клик на бутона и един линк да открянем завесата на едно цялостна и богата картина, на един интересен спектакъл. Без да го бетонираме, без да го измисляме.

Защото в тази дигитална среда могат да учатват и всички движими артефакти намерени ин сито, но поради своето естество се съхраняват в музеите. Артефакти, които ще допълнят картината на един отминал възход или падение. По този начин може да бъде зачетена и управлявана интелектуалната собственост на твореца без да бъде тя накърнена.

Мисля, че това в най-голяма степен е в хармония със стратегическата цел на Европейския съюз - за обща европейска идентичност. Създаването на програми и продукти, базираци се на информационните и комукационни технологии допринася за свързаността между хората, допринася за по-доброто разбиране, помага ни да бъдем по-социални, помага ни да бъдем по- информирани.

Тези огромни възможности, които ни дава дигитализацията ще подпомогне процеса на осъзнаване за богатството на нашата земя, за неговата красота, за неговата автентичност, за нашето общо достойнство.

Юни, 2020 г. София

Чл.- кор. Проф. Мила Сантова

Председател на Българския национален комитет на Международния съвет на музеите

“Виртуалният музей - възможно в невъзможното”

Все още актуалната дефиниция за музей, приета на 24 август 2007г. по време на 22-рата Генерална асамблея на ИКОМ проведена във Виена, Австрия гласи:

„Le musée est une institution permanente sans but lucratif, au service de la société et de son développement, ouverte au public, qui acquiert, conserve, étudie, expose et transmet le patrimoine matériel et immatériel de l'humanité et de son environnement à des fins d'études, d'éducation et de délectation.“

„Музеят е постоянна институция с идеална цел, в услуга на обществото и неговото развитие, отворена за публиката, която събира, консервира, изследва, комуникира и показва материалното и нематериалното наследство на човека и обкръжаващата го среда, с цел образование, изследване и развлечение“.

Без да притежава директни формулировки, свързани с дигитализация и иновации, това все още функциониращо и днес определение на Музея, вече съдържа в себе си, а и отправя към възможности за концептуални и/или функционални интерпретации, в това число и такива, предполагащи дигитализации и свързаните с тях иновационни възможности.

Те могат да бъдат фиксирани на равнището на два основни аспекта от битието на музея – от една страна това са тези, свързани с попълването и обработката на фондовете му, а от друга – тези, свързани с експозицията/ите. Разбира се, двата аспекта са свързани помежду си.

Преди всичко обаче, нека кажем няколко въвеждащи думи за институцията.

Съгласно изследвания Музеят води началото си около 308 г. пр. Хр. и е свързан с Птоломей и Александрия. В Европейското културно пространство той на практика „установява позиции“ около времето на Ренесанса. Началата му се разполагат върху събираните (най-вече във връзка с колониалните политики) колекции от т. нар „любопитни предмети“ (т. нар. кабинети от куриози или любопитности).

Експозицията/ите:

Посоченият старт на Музея вече залага образ на статично разположени в помещение обекти – основание за формирането на класическата представа за него, традиционно свързан с изложени в пространства и имащи по принцип дълговременен живот, материални артефакти. При посещение в Музея експонираните артефакти в най-честия случай „връщат“ посетителя назад във времето, активирайки пластове на паметта (някои специфики тук притежават свързаните със съвременността музеи). Оказваме се в полето на реализация на една, превърнала се с годините в устойчива, връзка на функционирането на Музея, водеща от артефакта през съпреживяването му към познание и реконструкции, а оттам и разполагането им в полето на паметта. За да се осъществи този процес обаче е необходимо посетителят да отиде в Музея и да наблюдава изложените артефакти. Актът на общуване е индивидуален, водещ като правило до индивидуално познание. Той е свързан с физическо доближение до оригинала. И още нещо – средата, в която това се случва е статична.

Фондовете:

Обърнем ли се към музейните фондове – депата, в които се събират и съхраняват музейните колекции в пълнота, сякаш попадаме в не много различна и типологично сходна по отношение на статиката картина. Традиционно депата, в които са поместени фондовете, представляват помещения с (в по-ново време) поддържана температура, в които по определен начин и в определен ред са „складирани“ притежаваните от Музея артефакти. Достъп до артефактите там имат само музейни специалисти, които обработват притежаваните от Музея оригинали, както и отделни експерти след специални разрешения. Специалистите боравят с инвентарни книги и други специализирани документи (напр. музейни паспорти), в които намираме дескрипции и вписани съществени данни за притежаваните от Музея артефакти. С някои малки изключения, каквото е например интересното решение с показващ систематизирани фондови материали стъклен конус, разположен още при входа на музеят Бранли в Париж, музейните фондове са съкровищница „скрита“ от очите на широката публика.

Днес тази традиционна представа за Музея и двата важни аспекта на битието му, отдавна вече не е единствена.

Музеят е и все повече се развива като комплексна институция, призвана – както сочи и цитираното и още функциониращо определение за нея, да изпълнява поредица от разнообразни функции. За реализацията им от особено значение са дигитализационни и следващите ги иновационни процеси. Какво се случва?

Фондовете:

Относително най-рано се оказват обект първоначално на дигитализация, а с

времето – на системна дигитализация. И това не е случайно, тъй като въвеждането на информацията за съхраняваните във фондовете артефакти върху цифров носител все повече и повече разширява възможностите за тяхното опознаване. Това не на последно място е свързано и с възможностите на различните софтуерни продукти да организират и систематизират съдържащата се въведена информация, което пък предоставя значително по-широки възможности за изучаване и опознаване на вече дигитализираните артефакти. Разбира се процесите на дигитализация на музейните фондове, макар и доста бавни, предоставят още поредица от преимущества, сред които ми се ще да посоча едно, което ми се струва изключително важно: вече дигитализирани, фондовете все повече и повече стават достъпни за широката публика. Някои от големите световни музеи днес вече на практика са обявили на електронните си страници голяма част от фондовите си притежания, а директен електронен достъп до тях има всеки, намиращ се във всяка точка на света. Българските музеи също постепенно вървят по този път, който без съмнение представлява „отворена врата“ към все по-обемното приобщаване към културното наследство, а от там и неговото опазване.

Тук се оказваме в полето на значима иновация, имаща в основата си технологични основания, но на практика с богати културни параметри. Тя преформулира изцяло взаимоотношенията между посетител и съхранявани в музея културни ценности. Намиращият се в Музея артефакт става достъпен, близък. Променена е и посоката на контакта с посетителя – артефактът „отива“ при него, а не обратното, каквато ситуация констатирахме при класическата форма на функциониране на Музея. Динамизираната връзка между артефакт и посетител води до процес на преосмисляне на наследството – виртуалната разходка в дигитализираните депа днес е реална възможност, чието вече съществуващо за редица музеи по света продължение са и предоставените възможности за виртуални „разходки“ в експозициите им. Съкровищницата е „отворила вратите си“ и ние, посетителите можем, макар и виртуално, „да потънем“ в нейните недра. След като веднъж съхраняваното в Музея културно наследство „е разкрило образа си“ за любители и професионалисти, контактът с оригиналът много по-лесно би могъл да бъде следващата стъпка.

В протичането на тези процеси без съмнение особена роля играе и актуалното в съвременността преосмисляне изобщо на кадриращата рамка за понятието „културно наследство“. След 2003 година, когато Генералната конференция на ЮНЕСКО прие Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство (Конвенция 2003), тази новоформулирана като не-материална част от наследството присъства константно в диалозите върху културното наследство изобщо. Както видяхме тя е включена и във все още актуалното определение за Музея на ИКОМ, а протичащата в момента в света работа по формулировката на ново определение за Музея, я залага априори.

Появата на нематериалното културно наследство (НКН) в идеологията на интерпретирането на наследството обаче, освен очевидното необходимо концептуално развитие, случващо се в историческия ход и рефлексите, които то предлага, в контекста

на проблематиката на Музея поставя и някои въпросителни. Те са пряко свързани с констатираната по-горе характеристика на Музея (пространствата му) като предлагащ статична среда, в която реализира функциите си.

Основна характеристика на нематериалното културно наследство е, че то е живо наследство, наследство пресъздавано от живи хора в съвременността. Познатите днес методи на документиране на това наследство са фоно и видео регистрации, които успяват да съхранят същностни характеристики на нематериалното културно наследство именно като живо. Този тип регистрации подлежат на дигитализация. Те могат, а и вече съставляват в дигитализиран вид част от музейните фондове.

Този проблем излиза в предни позиции още на първия голям форум, посветил се на проблематиката на нематериалното културно наследство и проведен непосредствено след приемането на Конвенция 2003 – Генералната конференция на ИКОМ от 2004. В неговите заключения се провижда специфичното място на НКН в Музея, при това и във фондовете и в експозицията. Като механизъм за решението на този тип проблеми в предни позиции излиза иновационната в случая проблематика на дигитализацията.

Експозицията

Всъщност появата в експозиция на НКН, означава включването в концептуалната ѝ част на дигитализирани образи на това наследство, които пълнокръвно участват в представянето наред с традиционно експонираните артефакти. Напрежението между традиционната музейна статика и налагащата се динамика, която вече беше отбелязана, демонстрира очевидна иновация в експозиционната среда.

Включването на виртуални образи на НКН в експозицията води след себе си до коренна промяна по принцип на представата за музейно експониране. Сред тях ще отбележа например – възможностите дигитализираните фондове директно да участват в музейната експозиция чрез активното включване на посетителя, промяната в представата за наличието или липсата на поредица от културни връзки с и между експонираното, а не на последно място и като цяло безспорната иновация, превръщаща чрез възможностите на дигитализацията музейната експозиция в динамична културна среда. Музеят започва да поема и предлага образ на динамична синергия, характерна по принцип за културата.

И така – невъзможното е станало възможно. Иновационните резултати последвали дигитализацията са превърнали в динамичен и възможен музей, за когото историята бе определила образ на статична културна среда.

Проф. дфн Оля Харизанова
СУ „Св. Климент Охридски“

Социални и икономически ползи от културното наследство на България чрез нови технологии и подходи

Проект BG05M2OP001-1.001-0001 „Изграждане и развитие на център за върхови постижения „Наследство БГ“ се финансира по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, ос 1, процедура BG05M2OP001-1.001, компонент 4 „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“. В изпълнение е от 01.03.2018 г. с продължителност до 31.12.2023 г. В него участват дванадесет научни организации – четири университета, шест института на Българската академия на науките (БАН), Националната библиотека и Регионалния исторически музей на гр. София.

Партньори за изпълнение на проекта са: Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (водеща организация), Технически университет – София, Университет по архитектура, строителство и геодезия, Национална спортна академия „Васил Левски“, Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН, Институт за изследване на изкуствата при БАН, Кирило-методиевски научен център при БАН, Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ при БАН, Институт за литература при БАН, Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, Регионален исторически музей – София.

Дванадесетте партньора са фундамент на националната научна инфраструктура в сферите на природното и културното наследство (материално и нематериално; движимо и недвижимо). Чрез свои разработки те оказват съществено въздействие върху управлението и опазването на културното наследство, управлението на защитени местности и опазването на околната среда, развитието на регионите, образованието, различни икономически сектори от креативните и рекреативните индустрии, развитието на библиотечно, музейно и архивно дело, изкуствата, др. Водещи са в подготовката на студенти, докторанти, пост-докторанти, в изпълнението на проекти, в

научните постижения и качеството на публикации.

Основна цел на проект BG05M2OP001-1.001-0001 е да се изгради и развие съвременна научноизследователска инфраструктура за пряка връзка между науката, образованието и бизнеса – Център за върхови постижения „Наследство БГ“ (ЦВП). Новоизграждащият се Център вече допринася за подобряване на средата за научноизследователска дейност, повишаване на качеството на научните разработки и пазарната реализация на резултатите от тях в сферите на креативните и рекреативните индустрии в България и ЕС.

В случая наследството се разглежда като сложна и динамична система „околна среда – културно наследство“, която е динамична и многопластова, но също система за публични блага и ресурси. Реализирането на проекта създава условия за разработване и популяризиране на средства, методи и подходи за планиране и управление на тази динамична система. Областите на въздействие от дейността на ЦВП „Наследство БГ“ са в три основни групи: социални, икономически и екологични.

Социалната област на въздействие обхваща създаването на работни места и изграждането на човешки ресурси чрез осигуряване на образователни програми, културни програми, платформи за обучение и разработване на научни иновации. Социалните ползи от създаването и дейността на ЦВП „Наследство БГ“ ще допринесат съществено за развитието на регионите, тъй като обектите на материалното и нематериално културно наследство са „разселени“ неравномерно по цялата територия на страната.

Икономическата област на въздействие от дейността на ЦВП „Наследство БГ“ обхваща създаването и предлагането на широк спектър от услуги както свързани с квалификация на човешкия ресурс, така и със стопанските сектори на приложимост – от най-високо квалифицирани услуги в областта на информационните технологии, свързани с дигитализация и виртуализацията на наследството, до услуги, свързани с развитието на туризма. Обхваща и трансфер на технологии, засилване на връзката „наука – бизнес“, а така също въвеждането на иновации в бизнеса по опазване и осигуряване на достъп до обектите на наследството.

Екологичната област на въздействие е свързана с опазване и съхраняване в максимална степен на автентичната околна среда, където са възникнали и се съхраняват обектите на природното и културното наследство. Например развитието на туризма водят и до негативни последици, включително свързани със замърсяване на околната среда. Едно от конкретните въздействия на научните дейности в рамките на ЦВП „Наследство БГ“ е да предложи решения за преодоляване на този и подобни негативни ефекти на туристическата индустрия чрез технологиите за дигитализация и виртуализация. Друго конкретно въздействие ще бъде постигнато чрез предлагането на електронни услуги за бизнеса, редуциращи ефекта от замърсяването на околната среда.

Към момента, две години след началото на проекта, вече са в действие Център за обработка на големи данни „Наследство БГ“, Облак „Наследство БГ“, Център по архиметрия, Институт за управление и икономика на наследството и др. В момента се изграждат Интеграционен портал за единен достъп до данни, информация и е-услуги, Лаборатория „Виртуална реалност“, Лаборатория „Интерактивна карта на изкуствата в България“, „Лаборатория „Интерактивна история на литературата в България“, Лаборатория „Интерактивна карта на наследството в България“, Научно-изследователска лаборатория за документиране и моделиране на недвижимото културно наследство, Научно-изследователска лаборатория за консервация и реставрация на недвижимото културно наследство, две Мобилни лаборатории за дигитализация и виртуализация на наследството „на място“ и др.

Всъщност, всяка една от предвижданите структурни единици е без аналог към момента и разширява обхвата на научноизследователските дейности на съответните екипи. Значително допринася и за създаването на нови процеси, знания, нови интелектуални активи, иновации и трансфер на знания. Например:

- Лабораторията за консервация и реставрация на книжовни паметници към Университетска библиотека „Св. Климент Охридски“ (УБ) осигурява възможност да бъдат предприети адекватни действия по опазване на ценни ръкописи и издания, съхранявани единствено във фондовете на УБ на СУ в национален и европейски мащаб. Следва да се отбележи, че това е втората по размер и по ценност на фондовете библиотека в страната (след Националната), която вече има възможност да разкрие документи, които сега са достъпни единствено за ограничен брой експерти.

- Институт по икономика и управление на културното наследство в страната към момента не съществува. В същото време постепенно той ще се превърне в естествено място за интердисциплинарни изследвания в област, която изобщо не е развита у нас. Неговата продукция ще осигури необходимите технологии и за стратегическо, и за тактическо планиране на политики относно наследството, за разработване и трансфер на маркетингови стратегии, за поддържане на връзката „наследство – бизнес“ и „наследство – общество“.

- Научноизследователската лаборатория за документиране и моделиране на недвижимото културно наследство и Научноизследователската лаборатория за консервация и реставрация на недвижимото културно наследство (базирани в Университета по архитектура, строителство и геодезия) към момента нямат аналог в страната. Изграждането им безспорно допринася за опазване на недвижимото наследство, за разработването на инструментариум (включително методологии) за неговото съхранение и за неговата достъпност.

- Уникална по своя замисъл е и Лабораторията „Виртуална реалност“. В дейността ѝ ще се обединят усилията на VR-дизайнери, сценаристи, експерти по изкуства /литература / история / културолози и пр. за производството на оригинална VR-продукция.

- Иновация е конфигурирането на две мобилни лаборатории с подходящо оборудване за дигитализация „на място“. Изхождаме от безспорното, че хранилищата/

местонахождението на образци на наследството са на територията на цялата страна, а в повечето случаи пренасянето им до стационарните лаборатории в София е нецелесъобразно или практически невъзможно. Ето защо мобилните лаборатории ще обслужват процесите по дигитализиране, а в последствие и виртуализиране на селектирани образци там, където те са. Освен това, тези лаборатории ще допринесат и за разпространение на знания, за експертно съдействие и подкрепа на всички, които са заинтересовани и заявят необходимост.

За реализиране целта и задачите на проекта до момента са привлечени 21 асоциирани партньора, сред които: Столична община, Област Бургас, Община Габрово, Община Враца, Община Ловеч, Община Кюстендил, Община Исперих, Българското национално радио, Инвестор.БГ, Сдружение „Клъстер Тракия икономическа зона“, Съвместен геномен център ООД, Дигитална национална коалиция, Сдружение АГОРА и др. Политиката на ЦВП „Наследство БГ“ е активно да разраства мрежата от връзки между институции, организации, образователни структури и бизнеса до постигането на национална мрежа „Наследство БГ“ за съвместни инициативи, разпространение на знания, разпространение на иновации и идеи. В тази посока са и инициативите, свързани с изграждане на училищни клубове „Наследство БГ“, в които да се осъществи идеята за среща между поколенията и предаване на паметта, а така също постигането на добавена стойност за веригата „знание – продукт – комерсиализация“.

Ключово предимство на научноизследователската инфраструктура „Наследство БГ“ е интердисциплинарността и постигането на капацитет за изследвания както в конкретни научни области, в гранични научни области и в междупредметни области. В тази връзка вече се реализират 20 конкретни научни разработки от 80 души изследователи (R4-R1). Например:

- Концепция, гъвкава методика и пилотна геопространствена платформа за достъп на българското природно наследство до европейския дигитален общ пазар на знания и информационни услуги
- Създаване на комплексна методология за оценка на социално-икономическото въздействие от дейности, насочени към опазване и развитие на културното наследство
- Оценка на социално икономическото въздействие от дейности, насочени към опазване на КИН: случаят на исторически комплекс в с. Белчин (етнографски музей, църква Св. Петка и късно антична крепост Цари Мали Град)
- Методология за описание и каталогизиране на културно наследство. Фаза I. Подготовка, анализ и изработване на методологичен апарат. Етап 1 - Моделиране на многоезичен терминологичен речник в областта на културното наследство
- Ръкописното наследство на България от 15 до 19 век – неизследвани територии
- Ловеч в българското културно наследство (ръкописна сбирка от 13-19 век)
- Лаборатория по културна политика: Култ и религия в Древна Тракия. Фаза I. Създаване на база данни за паметниците на религиозния живот
- Лаборатория по културна политика: Култ и религия в Древна Тракия. Фаза

2. Нумизматичен семинар

- Анализ и дигитална визуализация на историческото наследство на Северозападна България, XIV- XIX в. (фаза „Видин“)
 - Молитвени пътувания на българите през 18-19 век и изкуствата
 - Не(познатите) Балкани
 - Иновативен образователен център по кирилометодиевистика
- КИРИЛОМЕТОДИКОН**
- Образователна 3D игра „Наследството на Вълчан войвода“ и други.

Очакваният краен резултат е наличието и активното функциониране на нова инфраструктура с разпределен достъп между десет сгради на територията на гр. София, сградите на регионалните структури на паметта и виртуална свързаност между тях. По същество тази инфраструктура е комбинация от няколко основни модула: материална / сградна инфраструктура, техническа и технологична инфраструктура, научноизследователска и развойна инфраструктура, образователна инфраструктура. Обединява в мрежа значително модернизирани ресурси на 12-те партньори с научен статут, ресурси на множество асоциирани партньори (данни, информация, услуги) и новоизградени модули и мощности за споделена употреба от различни екипи чрез Център за данни, Облак и Интеграционен портал. Допълнителен ефект е включването на българското наследство в подобни международни мрежи за обмен на данни, информация и услуги.

Сайт на проекта: <http://www.nasledstvo.bg/>

Връзка с екипите на проекта: project@nasledstvo.uni-sofia.bg

Връзка с водещия координатор на проекта: harizanova-o@nasledstvo.uni-sofia.bg

НАСЛЕДСТВО БГ

**Център за върхови
постижения**

Инж. Д-р Даниел Панов

Председател на УС на Националното сдружение на общините в Република България
, Кмет на община Велико Търново

Дигитализацията - инструмент в процеса на опазване и съхранение на културните наследства. Опитът на българските общини и примера на историческата и духовна столица на България – Велико Търново

Съвременните технологии неудържимо променят начина на общуване, в това число и общуването с културни ценности. Те носят потенциал, който у нас преимуществено се използва за експониране и промоция на наследствата. Но дигиталните технологии са важен инструмент, който в много аспекти може да подпомогне работата на специалисти, изследователи и администрация в процеса на опазване, възстановяване и адекватно вписване на културни и исторически забележителности в единия градски културен пейзаж.

Средновековната българска столица – Велико Търново пази уникални съкровища на българската и европейска история и култура, много от които все още очакват своя шанс да станат достояние на широката публика.

- Регионът е богат на шедеври на възрожденската архитектура, сред тях и утилитарни и църковни сгради, създадени от майстор Кольо Фичето /Къщата с маймунката, храма „Св.Константин и Елена“, стария конак – сега музей „Възраждане и Учредително събрание“, ханът „Хаджи Николи“ и др.;

- Уникални паметници на християнството, много от които действащи църкви и манастири: църквата „Св. 40 мъченици“, построена по заръка на Цар Иван Асен 2 в памет за победата над епирския деспот Теодор Комнин при Клокотница през 1230 г.; на 4 км от Велико Търново се намира архитектурно-музейният резерват Арбанаси, в който има 7 храма; на 6 км от града е разположен Патриаршеският манастир, известен с книжовната дейност на Евтимий Търновски и много други.

- Монументални съвременни творби, посветени на исторически дати и личности;

- Произведения на съвременни автори, успешно вписани в градската среда – творби на пластичните изкуства, импозантни фрески, изпълнени в техниката „сграфито“ на Д.Иванов, М.Караджов, стенописи на проф. Т. Сокеров, вписани в интериора на Патриаршеската църква на Царевец и редица други;

- Консервирани и възстановени исторически забележителности, пресъздаващи духа на своето време – дворцовия и патриаршеския комплекс „Царевец“, в чиято църква са били положени мощите на известната св. Петка Търновска. Някога в крепостта е имало 23 храма и 4 манастира. Занаятчийско-търговския характер на стария град съхранява Самоводската чаршия, създадена през 60-те и 70-те години на XIX век; колоритната старинна улица „Гурко“. Особено внимание заслужава археологическият резерват Никополис ад Иструм – римски и ранновизантийски град, разположен върху левия бряг на р. Росица, създаден по подобие на малоазийските градове. Ранновизантийската отбранителна система по Трапезица, Царевец и Момина крепост от IV-VII в., средновековното славянобългарско селище до IX-X в.

- Във Велико Търново се намират и домовете на именити български писатели Петко Р. Славейков и Емилиян Станев.

Повече от 3 десетилетия Велико Търново поддържа и надгражда първия аудиовизуален спектакъл „Царевград Търнов - звук и светлина“, който пресъздава с впечатляващи светлинни ефекти и вълнуваща музика епизоди от историята на България. Разработен е от екип чешки и български специалисти по сценарий на легендарния български кинорежисьор Вълко Радев.

Градът е декор на повече от 50 български и чуждестранни кинопродукции: „Сватбите на Йоан Асен“ /1975, реж. В.Цанков/, „Ивайло“ /1963, реж. Н.Вълчев/, „Бъди щастлива, Ани!“ /1961, реж. Вл.Янчев/, „Крадецът на праскови“ /1964, реж. В. Радев/, „Търновската царица“ /1981, реж. Я.Янков/, „Капитан Петко войвода“ /1981, реж. Н.Чернев/, „Иван Кондарев“ /1974, реж. Н.Корабов/ и други.

Важна особеност на архитектурните и исторически паметници във Велико Търново е това, че освен културна ценност и арена на значими исторически събития, много от представителните сгради в Старата столица продължават да бъдат обитавани и в тях не липсват придобивките на съвремението. Цял квартал в оживената и най-атрактивна част на града, запазил стила и духа на българското Възраждане, е “Варуша”. И ако на времето дори срещу златен грош файтонджиите не се наемали да преодоляват стръмните калдъръмени улички, днес по тях свободно се движат автомобили, общината подготвя и

нова схема за градски транспорт, който ще обхване района.

Урбанистичното развитие на града преминава през различни епохи – от края на VI хил.пр.н.е., през наследството на траките, ранновизантийската градоустройствена организация, средновековието до съвременен и динамичен град, един от най-значимите университетски, комуникационни и индустриални центрове на България.

Столетия наред Велико Търново е демонстрирало впечатляващ респект към традициите и културното наследство. В почти първозданныя си вид са съхранени по-значимите стари сгради и учреждения: бившето кметство, затвора, архива, съда, пощата, ханове, училища, читалища, болници, бани, гари, църкви, манастири, жилищни сгради от XVIII, XIX и XX

век.

Архитектурните тенденции и стилове след Освобождението определят развитието на градското планиране и своеобразието на сградите с тяхната еkleктика под влияние на западноевропейския ренесанс, барок, сецесион и къщите от 1920 г.-1944 г., с проявленията на модернизма и романтизма.

Днес в старинната част на Велико Търново живеят повече от 5000 граждани, чиято грижа за сградите – паметници на културата, се стимулира от редица облекчения. Общината е сред най-добрите стопани на Стария град и непрестанно инвестира в поддържането на историческите ценности и развитието на съвременна инфраструктура. 38 улици и площадни пространства бяха основно ремонтирани само през последните години.

Повече от 500 са паметниците на културата във Велико Търново, в това число

и целият групов ансамбъл „Стар град“. От 2017 година започна същински ренесанс на старинните къщи, които, стъпаловидно подредени, придават уникалния облик на старинната част на града.

Общината е изготвила единни силуетни планове, които улесняват собствениците по отношение на ремонтите и възстановяването на сградите. Близко 50 къщи вече са реновиран фасади, покриви, орнаменти и са възвърнали блясъка си от преди повече от 100 години. Над 75 сгради – тече ремонтна дейност По още толкова сгради ремонтните дейности вече са напреднали или предстоят.

Както възстановяването на отделните сгради – частни или публични, така и облагородяването на обществените пространства в Стария град е свързано с дълъг изследователски процес по възстановяване на оригиналните строителни книжа, планове и документи, в който са ангажирани историци, архитекти, урбанисти, строителни експерти от различни специалности, музейни работници и др.

Община Велико Търново съвместно с експерти от побратимения френски град Байон усърдно работи над проект за опазване на културното наследство в защитените градски територии.

Нашата цел беше да представим ценностите на старата градска тъкан от улици, площади, обществени сгради, къщи и ансамбли. Да открийм архитектурната значимост на старинните здания и да популяризираме пред обществото тяхната уникалност, за да се впишат по-органично в съвременния живот и да бъдат правилно определени насоките за бъдещото териториално градско развитие. С помощта на община Байон бе извършено документиране на 200 сгради в старата част на Велико Търново. Нещо повече, по примера на Велико Търново подобни инвентарни описи бяха изготвени и в други общини.

Така на практика във Велико Търново вече е извършена паспортизация на сградите в старата част на старата столица. В документа са посочени не само техническите характеристики, но е дадена оценка и за състоянието на всяка сграда и препоръки за бъдещи действия за нейната поддръжка или възстановяване. Това е част от аналитичния план за управление на културното наследство в нашия град.

Ръководител на проекта от българска страна бе арх. Донка Колева, която и днес неуморно продължава да работи за създаването на пълноценен архив за историческото и архитектурно наследство на Велико Търново. Днес тя е ръководител на регионалния екип на Националния институт за недвижимо културно наследство и е един от най-ревностните радатели на разбирането, че съвременните дигитални технологии могат в буквален смисъл да пренесат през времето не само скици, планове и документи, но и да дадат възможност на поколения изследователи да обогатяват представата ни за живота и съзидателните дейности на нашите предшественици.

Днес проблемът с недостатъчния напредък по дигитализирането на архивите на паметниците на недвижимото културно наследство е проблем, който засяга всички градове с голяма концентрация а старинни сгради от различни епохи. Такива са Пловдив, София, Бургас, Варна, Русе, Трявна, Габрово, Видин и други, в това число и малки населени

места като Арбанаси, Ковачевица, Боженци, Елена и много други на територията на цялата страна.

Достъпът дори за специалисти и изследователи /освен собствениците на старинни сгради/ до документалния архив е сложна процедура, далеч от съвременните разбирания за ефективни административни процеси.

Създаването на дигитални копия на оригиналните документи и тяхното адекватно систематизиране е възможност без ангажирането на хора и време, при спазване на определени ограничения и изисквания, информация и достъп до архивните единици да бъде предоставяна по електронен път.

Тук няма да коментирам смисъла на тази мащабна по своята същност дигитализация на масиви с документи, но ще обърна внимание, че с годините, всяко докосване до хартиен документ, всяко изваждане на документ извън специфичната архивна среда е подлагане на агресивно въздействие, което с напредване на времето би могло да се отрази пагубно на самите хартиени документи.

Много е важно институциите, от които зависи този процес, да осмислят огромното му значение не само за градовете с наследства, но и за цивилизационния смисъл на тези процеси.

Дигитализацията разкрива нови възможности пред изследването на документи и архивни единици, който е от структурираща важност за изграждане на цялата верига, свързана с издирване, изучаване, идентификация, документиране, регистрация, консервация, реставрация и адаптация на наследството.

Като председател на Националното сдружение на общините в Република България, бих искал да изразя готовността на всички мои колеги да подпомогнат всяко усилие за дигитализация на документите, свързани с недвижимото културно наследство, защото това е единствената възможност те да бъдат разумно използвани в обществен интерес. През 2016 г. Велико Търново инициира подписването на меморандум между общините с голям брой обекти на културното наследство. Целта на документа е да бъдат консолидирани усилията на местната власт в развитието на съвместни политики на местно ниво в областта на опазване и популяризиране на недвижимото културно наследство, системно да бъдат предприемани адекватни действия за повишаване отговорността на обществото към опазване на старинните сгради и археологически обекти, да бъдат разширени възможностите за обмен на информация и добри практики между самите общини и сродни сдружения от Европа.

Една от целите е и подпомагане на културния туризъм чрез изява и популяризиране на културно-историческите забележителности и постиженията на съвременните творчески индустрии.

Велико Търново е уникален град с динамично съвременно развитие, който ревниво пази ценни паметни знаци за европейската история. Отговорността за запазването и вдъхването на съвременен живот на стотици паметници с историческа и културна стойност носи, по силата на своя морален дълг, община Велико Търново. Общината е член на Световната лига на историческите градове и е инициатор на създаването на Асоциацията на градовете с културно-историческо наследство в България. Със свое решение 44 Народно събрание обяви Велико Търново за историческа и духовна столица на България. Освен признание за лидерската позиция в опазване на историческите ценности, този статут е шанс за община Велико Търново в създаването на съвременни модели в управлението на културното наследство.

Дигитализацията разкрива много нови възможности, но тук е място да обърнем внимание на отговорността в прилагането на съвременните технологии за популяризиране на исторически и културни забележителности и предоставянето на дистанционен достъп до тях.

Пандемията, провокирана от разпространението на коронавируса, изведе на преден план много от ползите в он-лайн общуването. Практическото спиране на туристическата индустрия и преустановяването на културни събития провокира много от музеите, галериите, театри, опери и други културни институти, да предоставят достъп до своите колекции в интернет пространството.

В този необратим процес от ключово значение са обемът и видът на включената информация за самите артефакти, събития, спектакли и недвижими паметници на културата. И този въпрос има два аспекта. От една страна, интернет е среда, в която няма критерии за достъп и която вече е оформила свои жанрови, езикови и стилистични предпочитания. Специалистите по-добре знаят, че информацията в интернет трябва да бъде представителна и достъпна за потребители с различно образователно ниво, а следователно написана интересно, терминологично леко, дори олекотено и задължително немногословно.

Необходимостта от дигитално представяне на културното наследство се базира върху разбирането, че съвременния свят е навлязъл в нов етап от своето развитие. Етап, през който се формира нов тип общество - информационното общество с присъщите му характеристики на обмен на информация и културна комуникация в реално време.

И тук е важно да отбележим другия аспект на дигиталното присъствие – мярата. Много е тънка нишката, която може да превърне породения интерес в утоляване на жаждата за преживяване. Много е лесно днес, когато хората пренасочиха своето потребление през интернет, да бъдат подлъгвани, че театърът е това, което те виждат на екрана на лаптопа си, а за оперното преживяване е достатъчно да видиш видеореверсията на спектакъла.

Дигитализацията на културните ценности може да бъде важен стимул за развитие на туризма, за осъществяване на посещения, за межкултурно общуване, но може и задълго да захлопне вратата на нормалното съпреживяване. Пред специалистите стои нелеката задача, да намерят и да контролират баланса, отвъд който публиката и туристите могат да се превърнат в излишна пречка, а до сега с културните стойности, преживяването, вълнението и емоцията на индивидуалния прочит да бъдат безжалостно заличени.

Всичко може да добие своя дигитален образ, но все още няма възможност да се дигитализира преживяването. Изображението на камбаната и дори химическият анализ на уникалната сплав, не отекват в душата като звъна на търновските камбани по залез слънце.

Надявам се, че форуми, като днешния ще дадат импулс за по-задълбочено разбиране на важността на процесите на дигитализация на културни ценности и за постепенното решаване на проблемите пред процеса у нас.

д-р Емилия Станева-Милкова

Народен представител, член на Комисията по културата и медиите и Комисия по политиките за българите в чужбина в Народното събрание на Република България

д-р Емилия Станева-Милкова

Народен представител, член на Комисията по културата и медиите и Комисията по политиките за българите в чужбина в Народното събрание на Република България

д-р Цветелина Войчева

Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна, България

Културното наследство е иманентна, същностна характеристика, определяща индивидуалната и колективната значимост на обществото и заема важна роля във всички проявления на човешката дейност. В условията на глобално съществуване е определящ фактор за избора на среда и качество на живот. Налага се възгледът за окачествяване на културното наследство като мощна духовна ценност, но, едновременно с това, и ресурс за приобщаващо и устойчиво обществено развитие. Съхранението, опазването и предаването през поколенията на културния фундамент на човечеството е от държавен, национален, европейски и световен интерес за опазване на идентичността и дори националната сигурност на народите и общества. Развитите политики високо ценят социалната значимост на културното наследство и полагат грижа и старание за неговото съществуване и сетнешно битуване в различните проявления на общественото развитие – духовно, икономическо, образователно, дори, финансово и социално. Съвременният дигитален начин на живот дава възможности, но поражда и предизвикателства по пътя на опазването и споделянето на културното наследство. Емблематични в това отношение са думите на еврокомисар Мария Габриел, споделени от трибуната на международната конференция „Визия за европейското културно наследство 2025 в дигиталния свят”, част от културната програма на българското председателство на Съвета на ЕС, чиито домакин в Европейската година на културното наследство (2018) бе Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна. На форума, организиран с подкрепата на Министерството на културата и Фондация „Европеана” към Европейската комисия, госпожа Габриел изрази своето становище, че е „дошъл моментът европейското политическо лидерство и цифровите технологии да бъдат обединени в търсене на нови начини за опазване и защита на културното ни наследство, което е крайъгълният

камък на нашето общо европейско бъдеще. И защо това да не започне от Варна? Варна има специално място в европейската и световната история като люлка на цивилизацията в Европа.” Отправи призив към участниците в конференцията, представители на административни, културни и обществени организации от 24 държави, библиотечни и информационни специалисти, архивисти, музейни работници от цялата страна „да използваме потенциала на цифровите технологии в пълна степен. Те имат силата да свързват хората и да улесняват достъпа до произведения на културата и изкуството, което до неотдавна беше привилегия на определен брой лица.” Тя изтъкна, че „като единствено по рода си съчетаване на културата и технологиите, електронната библиотека „Europeana.eu“ днес предлага достъп до над 50 млн. произведения на изкуството, артефакти, книги, видеозаписи и звуци от цяла Европа на всички 24 официални езика на ЕС.”

Много са предизвикателствата по този ясно очертан път за развитие на подходите за опазване и разпространение на културното ни наследство. Част от тях се свързват със съответната нормативна база, различните политики в това отношение, финансирането на дейностите, синхронизиране на методиките и ефективното използване на резултатите от дигитализацията. Ясен е отговорът на въпроса – „Защо да започнем от библиотеките, защо от Варна?”

Библиотеката е органичното, естественото пространство, в което културата се случва. От древността до днес, глобалния социум, библиотеката е храмовият, сакрален дом на книгата и знанието, който осигурява свободен достъп и закрила до културното наследство с единствената цел, да осъществява отговорно своята мисия. Да, българските библиотеки функционират в рамките на вече изградена библиотечна инфраструктура, която не е реформирана в съответствие със социалните, демографските и икономически промени през последните 30 години, липсват чисто физически условия, като сграден фонд и ергономични условия за функциониране, в национален и европейски план, получаваното финансиране е твърде недостатъчно, а дигитализирането на културното наследство не е обвързано със стратегия, осъществява се в доста скромнен мащаб в сравнение с държавите членки на Европейския съюз. Само около 5,54% от книжовното наследство на България е дигитализирано. Дигитализацията на културното наследство у нас се случва спорадично, но с водещата роля на библиотеките, в сравнение с останалите културни институти – музеи, галерии, архиви.

Варненската дигитална библиотека е една от първите в страната, създадена през 2008 г. от Регионална библиотека „Пенчо Славейков”, която е активен и отговорен член на дейностите на Фондация „Европеана” от нейното начало, поставено с проект “EuropeanaLocal” през 2008 г. През годините институцията доказва своята висока експертиза във всички дейности на Европеана за агрегиране, дигитализиране, дескриптивно разкриване на съдържание, обработка на метаданни, опазване и предоставяне на информация на вариативен потребителски

профил и публики. Библиотеката е най-големият доставчик на данни от България за Европейската дигитална библиотека, което доведе до случването на едно знаково събитие – утвърждаването на най-старата културна институция във Варна за пълноправен член на мрежата на националните, мултидисциплинарните и тематичните агрегатори на дигитално културно съдържание в Европа.

Водеща е ролята и значението на Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна за събирането, представянето и опазването на културно-историческото ни наследство в Европа. На 1 януари 2019 г. бе поставено началото на проект „Споделеното културно наследство в Европеана”/ „Europeana Common Culture”, който се реализира по програма CEF на Европейската комисия и е съфинансиран от Механизма за обединена Европа в рамките на Европейския съюз.

Целта е да се разработи хармонизирана и координирана среда за националните агрегатори на Европеана, да подпомогне сътрудничеството, споделянето на ресурси и технически средства, както и съгласуването на общи препоръки и стандарти. „Споделеното културно наследство в Европеана” предстои да подобри качеството на съдържанието и метаданните, за да повиши релевантността на информацията и удовлетвореността на потребителите.

Обединените усилия на 24 партньорски организации, национални библиотеки, културни и научни институти от Нидерландия, Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Унгария, Италия, Литва, Полша, Португалия, Румъния, Словения, Швеция, Сърбия, Кипър, Испания, Естония, Латвия, Ирландия, Финландия и Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна от България, ще допринесат за подобряването на 4 милиона записа от над 13,9 милиона вече предоставените единици от всички национални агрегатори на съдържание в Европейската дигитална библиотека - Европеана. Метаданните ще бъдат качествено подобрени, за да отговарят на рамката за публикуване в Европеана. Предстои и обогатяването на съдържанието с над 1,7 милиона нови записа. Конкретните пилотни механизми за свързани данни демонстрират иновация в агрегирането, а експерименталното семантично обогатяване ще подобри релевантността на търсената информация, откриваемостта и индексирването на записите на Европеана с цел те да са достъпни и от полза за всеки потребителски профил.

Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна е сертифицирана от Общото събрание на агрегаторите в Европеана и Фондация „Еuropeана” за национален агрегатор на съдържание от България в Европейската дигитална библиотека. Председателят на Общото събрание на агрегаторите в Европеана - Марко Рендина, заместник-председателят на Общото събрание на агрегаторите в Европеана - Сара ди Джорджо, и секретарят на Общото събрание на агрегаторите в Европеана - Хенинг Шолз, удостоиха с високата чест културната институция като официалното им становище гласи:

„Европеана изгражда мрежа от национални, мултидисциплинарни и тематични агрегатори на данни в подкрепа на институциите, ангажирани с опазването на културното наследство в Европа, за да могат те да споделят съдържание в Европеана и да го правят достъпно за нови аудитории. Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна е активен член на тази мрежа и е градивен елемент от екосистемата на Европеана.

Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна допринася за развитието на инициативите на Европеана като си сътрудничи с културни институции, събира и предоставя автентично, точно и фактологично вярно съдържание, за да бъде то разкрито и достъпно чрез Европеана. Информацията става достояние на образованието, науката, творческите среди и широката общественост. Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна е с разпознаваема експертиза в областта на консултирането и подпомагането на процеса на дигитализация, описанието и предоставянето на съдържание и метаданни, лицензирането и спазването на дескриптивните формати, общодостъпността на информацията и нейното многоезично представяне чрез контролирани тезауруси.

Благодарение на реализираната дейност и приноса към развитието на инициативите на Европеана, Общото събрание на агрегаторите в Европеана приема и утвърждава Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна за пълноправен член на мрежата на националните, мултидисциплинарните и тематичните агрегатори на дигитално културно съдържание в Европа” (http://www.libvar.bg/wp-content/uploads/pdf/RBPS_Europeana_aggregator.pdf).

Към настоящия момент, Варненската дигитална библиотека съхранява и дава свободен достъп до над 90 000 дигитализирани обекта, 120 заглавия от зората на Варненския периодичен печат и 7000 визуални материали – фотографии, пощенски картички, плакати, покани от периода на Възраждането, след Освобождението и до средата на XX век. Регионална библиотека „Пенчо Славейков” притежава успешно функционираща през годините методика за подбор на носители на информация с цел дигитализация, разработване на метаданни и техническа реализация, зад която стои екип от висококвалифицирани служители.

По-голямата част от реализираните проекти с участието на библиотеката през последното десетилетие са свързани с усъвършенстване на експертните умения, дигитализиране и опазване за поколенията на културното-историческото наследство на Варна, региона и агрегираните данни от страната. Дейността на библиотеката е пример за партньорство в тази област, библиотечните специалисти имат желание, готовност и възможност да споделят и обменят своите знания и опит с колеги от страната и Европа.

Европейските проекти са много важни за провеждането на дейностите по дигитализиране на културното наследство, особено по отношение на предоставящи информация и финансиране, но те не бива и не могат да са водещи и единствено определящи за случването на дигитализацията както често се получава у нас. При наличието на единна стратегия, нормативна база и подкрепящи политики, дигитализацията на културното наследство в страната може успешно да се организира именно чрез мрежата и структурите на обществените библиотеки. Те могат да са ресурсна материална и експертна база, ментори и обучители за колегите от сродни културни институции – музеи, галерии, архиви. Обединените и координирани усилия на национално и териториално, областно и общинско ниво са гарант и катализатор за успешната реализация на дигитализацията и опазването на културното ни наследство. Предизвикателствата са много, но не са непреодолими. Европейските практики показват посока на ориентиране към приложение в ежедневието и широкодостъпност на създадените дигитални масиви, оптимизиране на тяхната функционалност чрез тематично разкриване с цел релевантност и ефективност в предоставянето на информация. Пример за това са изградените тематични колекции в Европейската дигитална библиотека – Европеана – Археология, Изкуство, Мода, Индустриално наследство, Ръкописи, Миграция и др. (<https://www.europeana.eu/bg/collections>). Докато ние все още поставяме началото на опитите си за дигитализиране, съвременното състояние на европейската дигитализация на културното наследство е в период на надграждане на ресурсната база за разширяване на достъпа до него и удовлетворяване на широк кръг от потребителски интереси и потребности. Разработват се дигитални приложения за търсене, използване и предоставяне на съдържание, създателите на колекции все по-често се обръщат към виртуалната реалност за представяне и пресъздаване на дигиталните масиви. Наблюдава се повишен интерес към реализирането на кростематични проекти, предефиниращи значението на дигиталните колекции в други индустрии. По този начин се подкрепя бизнеса, всички сфери на общественото и икономическото развитие, но паралелно с това е и от полза на всеки в неговото ежедневие. Дигитализацията е предначертаното единствено възможно бъдеще за културното наследство и страната ни не може да си позволи да не е част от него.

Екипът на Регионална библиотека „Пенчо Славейков” – Варна изказва своята благодарност на европейските и българските институции за съвместната дейност, подкрепата и високата оценка. С повишен оптимизъм и вяра в споделените усилия продължаваме да оставяме българската следа в културното наследство на Европа.

Доц. д-р Анета Дончева

СУ „Св. Климент Охридски“ Философски факултет, Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“

Развитие на умения и компетенции в библиотечния сектор чрез въвеждане на концепцията за дигитална трансформация.

Българско партньорство в Проект БИБЛИО (Еразъм + KA2/ Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики / Sector Skills Alliance)

Културно наследство дигитални умения и компетентности

Развитието на ресурса “ културно наследство“ , дигитализирането на културното наследство, осигуряването на достъп до него се нуждае от специалисти с добри дигитални умения и компетентности.

Ползването на ресурса “ културно наследство“ , ефективното използване на новите и качествени дигитални услуги в различни културни институции предполага потребители с добри дигитални умения и компетентности.

Готовност за работа в цифрова среда

В Доклада за България (2020), публикуван от Европейската комисия (ЕК) в Годишен индекс за навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI). The Digital Economy and Society Index (DESI)) се констатира:

- В областта на човешкия капитал България се нарежда на 26-о място от 28 държави от ЕС, като се е изкачила с две места спрямо 2019 г. Въпреки това резултатът от 33,9% остава доста под средния за ЕС от 49%.
- Общото равнище на основните цифрови умения в България е сред най-ниските в ЕС. Делът на лицата с поне основни умения в областта на цифровите технологии възлиза на около 29% от българското население на възраст от 16 до 74 години, докато средно за ЕС този дял е 58%.
- Отрицателните демографски тенденции и увеличаващият се недостиг на умения показват, че България се нуждае от повече инвестиции в изграждането на умения, повишаване на квалификацията и преквалификацията на сегашната и бъдещата си

работна сила.

Нуждата от повишаване на квалификацията и от преквалификация на възрастното население е голяма, а участието в ученето за възрастни е слабо.

Проект БИБЛИО /BIBLIO: ПОВИШАВАНЕ НА ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ НА БИБЛИОТЕКАРИ В ЕВРОПА

Основна цел

Развива умения и компетентности в библиотечния сектор чрез въвеждане на концепцията за дигитална трансформация чрез устойчиво сътрудничество между представители на сектора и предоставящи професионално образование и обучение (ПОО)

Специфични задачи

да се идентифицират съществуващите и възникващите потребности от умения за библиотечния сектор, да се картографират те към EQF/ЕКР. Европейската квалификационна рамка и NQF /НКР.Националната квалификационна рамка, които показват резултатите в Панорамата на европейските умения;

да се идентифицират създаващите се в цяла Европа профили на работа в библиотечния сектор през 21 век;

да се подпомогне развитието на висококвалифицирана, квалифицирана и мобилна работна сила в сектора, като се отстрани несъответствието между формалното образование и пазара на труда;

да се разработи европейска учебна програма за професионално образование и обучение (ПОО)

да се подкрепи признаването на новата квалификация за ПОО на равнище ЕС, като се оценява в системата EQAVET (The European Quality Assurance in Vocational Education

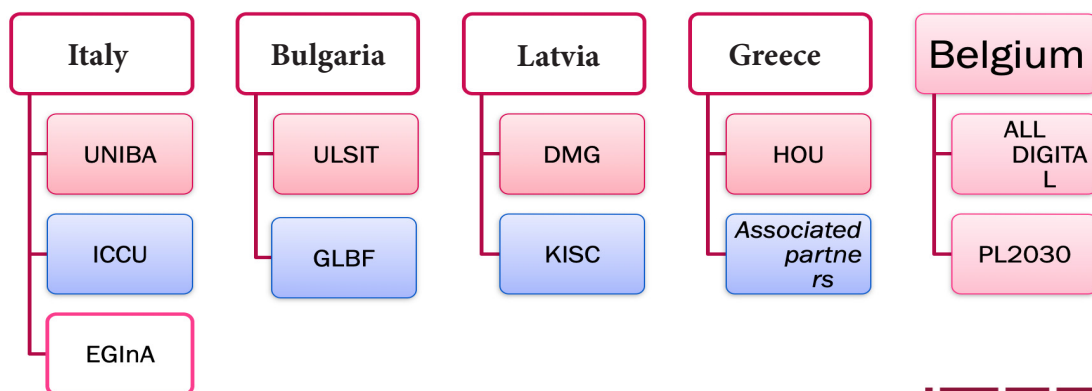
and Training)- европейското осигуряване на качество в професионалното образование и обучение;

да се популяризира обучението в работна среда и обучението между поколенията в рамките на ПОО.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Справяне с разликата в уменията в библиотечния сектор чрез създаване на система за оценка на уменията, предложение за обучение и валидиране на знанията; BIBLIO ще има значително влияние най-вече върху библиотечните специалисти, безработните в библиотечния сектор и библиотеките, като им дава възможност да предлагат иновативни услуги за потребители.

ПАРТНЬОРИ ПО ПРОЕКТА

БЪЛГАРСКИ ПАРТНЬОРИ

България като партньор се представлява в проекта от две организации:

Фондация глобални библиотеки- България (ФГББ) -извършва изследователската дейност, заложенa в проекта, прави необходимите проучвания и участва в апробирането на дейностите

Центъра за професионално обучение (ЦПО) на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) -водещ в дейността по разработване на модулен учебен план за предоставящите ПОО.

На Кои нерешени проблеми у нас може да е от полза ПРОЕКТА ?

Проблеми, свързани с оцеляването на библиотеките в съвременните условия:

- роля през 21 век / физически организации- хибридна организация - дигитална организация
- ползване и услуги / да се използват, да се улесняват и дори да се насърчават потребителите за творческото използване на дигиталните технологии и услуги.

Проблемът „човешки капитал“ и цифровите технологии в България -1.

- В проекта са извършени няколко изследователски дейности- кабинетно проучване; дълбочинни интервюта с работещи в библиотечния сектор и потребители на библиотечни услуги; анкета с работещи в библиотечния сектор; представяне на добри практики на предоставящи? ПОО организации; създаване на карта с профили на длъжностите;
- В изследванията са включени библиотекари, но и други, предимно образователни заинтересовани страни и потребители;
- Резултатите ще са обобщени в полза на определянето на потребностите от обучение на настоящите и бъдещите библиотечни специалисти в областта на дигиталната трансформация.

Проблемът „човешки капитал“ и цифровите технологии в България-2.

На настоящия етап резултатите показват:

- Много специалисти в библиотеката се чувстват уверени в своите умения за обработката на информация и в това да помагат за информационната грамотност на гражданите и критичното оценяване на източниците.
- Въпреки това, много библиотечни специалисти не се чувстват уверени, когато става въпрос за създаване и производство на цифрово съдържание и въпроси за киберсигурността.
- Библиотеките се изправят пред нова реалност, тъй като отново се отворят след COVID и пред тях ще има нови предизвикателства в услуга на техните общности. Една първа стъпка към преодоляване на пропастта в уменията и реагиране на новите реалности и изисквания може да е хората, които работят в тях да имат нови цифрови и напречни умения.

Списък на необходимите Цифрови умения (приоритетно посочени)

- 1.Дигитализация на материали (в контекста на проект за културно наследство, дигитализация на исторически текстове/краезнание)
- 2.Управление на електронни ресурси
- 3.Библиотечни онлайн услуги
- 4.Управление на социални медии / библиотечен маркетинг
- 5.Информационна грамотност,бази данни и медийна грамотност

6. Комуникация чрез цифрови технологии
7. Разработване на цифрово съдържание
8. Поведение в интернет (Уеб етикет), защита на данните и онлайн сигурност
9. Програмиране
10. Авторското право

Списък на цифровите услуги за потребители

1. Wifi
2. Компютри за потребители (PaCs)
3. Бюро/място за дигитални справки и услуги
4. Дигитално пространство за обучение
5. Мейкърспейс
6. Роботика
7. Клубове по кодиране
8. Основни компютърни умения/ Microsoft Office workshops
9. Основни умения за ползване на интернет
10. Обучения по онлайн сигурност
11. Принтери на самообслужване
12. Сесии за виртуална реалност

Проблемът „пазар на труда“ и възникване на потребност от нови умения на пазара на труда

- Предпочитанията към различните форми на продължаващо образование в библиотеките, които могат да се видят по проведените курсове в страната, показват, че библиотекарите в големите библиотеки много държат да придобият умения в областта на цифровите технологии.

Европейски и международни проекти, свързани с проблематиката на BIBLIO

- The Library Project – Give the gift of Education to students living in rural Asia <https://www.library-project.org/>
- Good ideas for libraries – share your experience! <https://www.ifla.org/node/10425>
- Sister Libraries for Children's and Young Adult's Reading <https://www.ifla.org/node/1746>
- The World Through Picture Books <https://www.ifla.org/node/6718>
- LOFE – Libraries: Opportunities for Everyone Fund <https://www.gov.uk/government/publications/evaluation-of-the-libraries-opportunities-for-everyone-innovation-fund>
& <https://dcmslibraries.blog.gov.uk/2018/11/12/30-projects-46-library-services-what-did-we-learn/>
- Project MUSE - creation and dissemination of essential humanities and so-

cial science resources through collaboration with libraries, publishers, and scholars worldwide <https://muse.jhu.edu/>

- Infopeople <https://infopeople.org/training/view/webinar/archived>
- STANFORD DIGITAL LIBRARIES TECHNOLOGIES Projects in the Stanford Digital Library Technologies Project <http://diglib.stanford.edu:8091/diglib/pub/projects.shtml>
- Library Specialist Training (Lithuania, 2015) <https://www.lnb.lt/en/about-library/main-information/program-and-projects/library-specialist-training-2015>
- SPELL: Training initiatives that assist librarians in serving targeted populations <http://spellproject.weebly.com/> & <http://spellproject.weebly.com/uploads/1/5/3/3/15331602/spelltoolkitfinal.pdf>
- Library of Congress - Preservation Directorate. Ensuring Long-Term Access to the Library's Collections <https://www.loc.gov/preservation/care/> & <https://www.loc.gov/preservation/care/>
- OLIS (Office of Library and Information Services) – Protecting the Past <https://wayback.archive-it.org/9454/20170922161542/http://www.olis.ri.gov/grants/c2c/index.php>
- Eifl: Public Library Innovation Programme <https://www.eifl.net/programmes/public-library-innovation-programme#> & <https://www.eifl.net/news/five-innovative-library-ideas-win-awards>
- Meet your Neighbors Library Project <https://www.redwoodcity.org/departments/library/events/meet-your-neighbor>

Димитър Копаров

Докторант, СУ „Св. Климент Охридски“ Философски факултет, Катедра
„Библиотекознание, научна информация и културна политика“

Дигитализацията като средство за валоризиране и съхраняване на културното наследство в българските градове

Преди всичко бих желал да благодаря на организаторите на днешната конференция за предоставената възможност да участвам в нея. Въпреки, че съм в началото на своя академичен път, съм поставил една актуална социално-икономическа тема, която ще разработя в моя дисертационен труд. Участието ми в тази конференция ще ми помогне за тази отговорна и сложна задача.

Основните въпроси, на които ще се опитам да намерия отговори.

В състояние ли е културното наследство да изиграе приобщаваща роля за бъдещото модерно развитие на българските градове ?

Доколко институциите на паметта могат да изиграят роля на форуми и места за неформални обществени контакти с цел споделено бъдеще на градовете и споделено културно наследство?

Какъв фактор и ресурс е културното наследство за развитието и доколко влияе върху икономиката на страните и градовете?

Дали библиотеките, музеите и другите културни институции на паметта имат ключова роля за създаването на ресурси, съответстващи на нуждите на техните общности, нужди, които в различните градове могат да бъдат коренно различни?

Първоначалните наблюдения

Относно тенденциите и съвременните европейски политики за новото бъдеще за градовете, които са насочени към подкрепата за активен начин на живот и много обществени пространства, които ще създават чувство за общност, емоционална

привързаност, обща културна среда;

Притеснението, че нашата страна изостава при решаването на тези проблеми и българските градове през последните години се разрастват и променят много, но няма адекватни политики и визия за необходимите ресурси;

Все още много слабо се използват възможностите на дигитализацията и въобще на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) като важен бъдещ потенциал за нови форми на достъп и разпространение на знания и за културното многообразие в градовете.

Цел и задачи на изследването:

Цел:

Да се разгледат политиките и добрите практики свързани с културното наследство като фактор за развитие на българските градове

Задачи:

Да се покажат механизми за използване на културното наследство, което се съхранява в институциите на паметта - библиотеки, музеи и архиви;

Да се проследят дали има български градове, които да съответстват на европейските тенденции при социализация на културното наследство;

Предмет и хипотеза на изследването:

Предмет:

Културното наследство съхранявано в институциите на паметта в българските градове

Хипотеза:

До колко културното наследство може да играе приобщаваща роля за бъдещето модерно развитие на българските градове?

Обзор на научните изследвания в областта:

В момента се работи по обзора на темата, който ще се базира на издирените по темата библиографски източници.

Основен извод:

Има разработки относно квалификацията на персонала, както и такива за нуждите за образователни цели в обучението по културно наследство.

Няма разработки на темата в тази цялост.

Европейски политики:

Основни тенденции и проблеми разгледани, в:
Документи на Европейския парламент (ЕП):

Резолюция „За интегриран подход към културното наследство на Европа“, 8 септември 2015 г.

Резолюция относно достъпа до култура в Европейския съюз, 10.07.2017г.

Документи на Европейския съюз (ЕС):

Доклад на Комисията по култура и образование относно структурните и финансови пречки пред достъпа до култура, 14.5.2018 г.

Становището на Европейския комитет на регионите от 2018 г. — Културното наследство като стратегически ресурс за развитието на по-сплотени и устойчиви региони в ЕС.

Новата европейска програма за култура:

Предложена е от ЕК на 22 май 2018 г. и определя три стратегически цели със социални, икономически и външни измерения:

използване на силата на културата за социално сближаване и постигане на благосъстояние;
подкрепа на творческия потенциал на културата в образованието и иновациите, както и за създаване на работни места и растеж;
укрепване на международните културни отношения.

Основен извод:

Всички документи констатира големи различия между държавите-членки и цифровизацията на културното наследство в отделните страни.

Националната програма за развитие “България 2030”:

Идентифициране на ключовите проблемни области в развитието на страната включително проблемите на културата, наследството и туризма

Разкриване на основните приоритети за превръщането на градовете в приобщаващи, безопасни, адаптивни и устойчиви места за живеене, както и за осигуряване на по-добър начин на живот на гражданите.

Извод:

Разкриване на пътища за дигитализация и валоризация на културното наследство
Добри практики:

Налични са много и разнообразни добри практики от европейския регион, свързани с дигитализация на културното наследство и използване на съвременни методи за валоризация.

Ще бъде направен опит те да бъдат издирени, описани и анализирани.

Очаквани резултати

Очертаване и анализ на всички предизвикателства

Създаване на модели на взаимодействието между културното наследство и модернизацията на българския град /ове .

renew europe.

ТОВА ИЗДАНИЕ СЕ РЕАЛИЗИРА С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА ГРУПАТА НА "ОБНОВИ ЕВРОПА" В
ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

"Изображенията в тази книжка са - Designed by rawpixel.com / Freepik"

"Изображенията в тази книжка са - "Designed by macrovector / Freepik"